
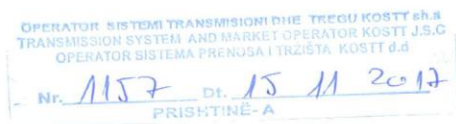

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 1 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 1 nga 71</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018

Bordi i Drejtorëve të KOSTT sh.a. në mbledhjen e 93/17 të datës 30 tetor 2017 njëzëri miratoi Planin e Biznesit për vitin 2018.

Vendimi – 171030/II-3

Bordi i Drejtorëve miratoi njëzëri Planin e Biznesit për vitin 2018

	Përgatiti	Kontrolloi	Aprovoi
Emri Mbiemri	Nebih Haziri - Zyrtar Kryesor Financiar dhe i Thesarit	Kadri Kadriu - U.D.Kryeshef Ekzekutiv	Gani Jashari Kryesues i mbledhjes së Bordit
Nënshkrimi			
Data:	<i>Tetor, 2017</i>	<i>Tetor, 2017</i>	<i>Tetor, 2017</i>

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 2 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

1.0 Roli dhe Misioni i KOSTT.....	4
1.1. Objektivat strategjike	5
1.2. Organizimi.....	6
2.0. RRETHINA AFARISTE	9
2.1 Zhvillimi i sektorit të energjisë elektrike	9
2.2. Implementim i aranzhmaneve të reja operative.....	14
2.3. Korniza rregullative, ligjore, dhe tarifat.....	16
2.4. Aspektet sociale, të sigurisë dhe mjedisore.....	19
3.0 SFIDAT	22
4.0. PROGRESI DHE ZHVILLIMI	25
4.1. Zhvillimet e tregut, në Kosovë dhe në rajon.....	25
4.3. Programi Investiv	29
4.4. Përshkrimi i disa projekteve më të rëndësishme.....	30
4.4.4.2. Ri-vitalizimi i linjës 110 kV: NS Prizreni 1 - NS Prizreni 3	43
5. Planifikimi financiar.....	47
5.1. Struktura dhe vlera e të hyrave për vitin 2018	48
5.1.1. Struktura dhe vlera e të hyrave nga tarifa	48
Pasqyra e Fitimit/HUMBYES dhe Rrjedha e Parasë për vitin 2018.....	51
6.0. Burimet Njerëzore.....	53
7.0 Aktivitetet mbështetëse korporative.....	57
7.1. Marrëdhëniet efektive me palët e interesit.....	57

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 3 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

Hyrje

Më 07.12.2009 KOSTT është ri-regjistruar si Ndërmarrje Publike, me emërtimin e plotë: “Operator Sistemi, Transmisioni dhe Tregu – KOSTT” SH.A.

KOSTT-i si ndërmarrje e mëvetësishme, është krijuar si rrjedhojë e procesit të ristrukturimit të sektorit të energjisë në Kosovë, që është në harmoni me detyrimet që rrjedhin nga Traktati i Komunitetit të Energjisë për Evropën Juglindore, për themelimin e Komunitetit të Energjisë, ku Kosova është anëtare me të drejta të barabarta.

I emëruar nga Qeveria e Republikës së Kosovës dhe i licencuar nga Zyra e Rregullatorit të Energjisë në bazë të dispozitave të legjislacionit parësor dhe dytësor të Kosovës, KOSTT sh.a. në tetor të vitit 2006, u licencua si : Operator i Sistemit të Transmetimit dhe Operator i Tregut të energjisë elektrike.

Modifikimi i licencave mbi bazën e ndryshimeve në legjislacionin bazik dhe rregullin e ri të licencave të lëshuar nga Zyra e Rregullatorit të Energjisë është përcaktuar me licencat e modifikuara të lëshuara më 13.04.2017.

KOSTT sh.a, është Ndërmarrje Publike që vepron si Operator i Sistemit, Transmetimit dhe Tregut të energjisë elektrike të Kosovës dhe ka një rol të rëndësishëm në sektorin e energjisë në Kosovë dhe drejtohet me ligjin korporativ të emërtuar si Ligji mbi Ndërmarrjet Publike.

Si Operator i Sistemit të Transmetimit (OST), KOSTT-i është përgjegjës për operim efikas, ekonomik dhe të koordinuar të sistemit të Transmetimit të energjisë elektrike në Kosovë, si dhe është përgjegjës për menaxhimin e rrjedhave të energjisë në rrjetin e transmetimit që shërben për furnizimin e konsumit nacional dhe tregtimit ndërkufitar.

Si Operator i Tregut të energjisë elektrike, KOSTT-i është përgjegjës për organizimin dhe administrimin e tregut të energjisë elektrike si dhe për menaxhimin e procesit të barazimeve përfundimtare.

KOSTT sh.a në përputhje me Ligjin e Energjisë Elektrike dhe licencat e lëshuara, është përgjegjës për:

1. Planifikimin, zhvillimin, mirëmbajtjen dhe operimin në kohë reale të sistemit dhe Transmetimit të energjisë elektrike në Kosovë;

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 4 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

2. Sigurimin e qasjes transparente dhe jo-diskriminuese për palët e treta në sistemin e Transmetimit;
3. Funkionimin e tregut të energjisë elektrike;
4. Sigurimin e kushteve të cilat nxisin konkurrencën në sektorin e energjisë në Kosovë;
5. Bashkëpunimin me OST-të (Operatorët e Sistemit të Transmetimit) fqinje dhe Evropiane në dobi të Kosovës dhe të rajonit përfshirë edhe anëtarësimin në ENTSO-E.

KOSTT-i përfaqëson një nyje të rëndësishme në tregun rajonal të energjisë elektrike dhe ndërlidhet me katër sisteme të tjera: atë të Shqipërisë, Maqedonisë, Serbisë dhe Malit të Zi.

1.0 Roli dhe Misioni i KOSTT

Roli primar i KOSTT-it është që të operojë Sistemin e Transmetimit dhe Tregut të energjisë elektrike në Kosovë. Përgjegjësitë e KOSTT-it janë përcaktuar me ligjet e energjisë (Ligjin për Energji, Ligjin për Energjinë Elektrike dhe Ligjin për Rregullatorin e Energjisë) dhe në licenca. Po ashtu, përgjegjësi e KOSTT-it është edhe bashkëpunimi me operatorët e sistemit të Evropës Kontinentale në marrëveshjet rajonale dhe më gjerë.

Roli sekondar i KOSTT-it është që të operojë shërbimet e infrastrukturës së telekomunikacionit në të gjithë territorin e Kosovës. Në këtë drejtim, përgjegjësitë e KOSTT-it përcaktohen nga Ligji për telekomunikacion dhe Ligji për komunikime elektronike si dhe Autorizimi/Licenca e lëshuar nga ARKEP-i.

Misioni

Misioni i KOSTT-it është që:

- Të ofrojë shërbime cilësore duke implementuar teknikat dhe teknologjitë më të avancuara për zhvillimin e sistemit të Transmetimit;
- Të sigurojë transparencë dhe jo diskriminim mes shfrytëzuesve të Sistemit të Transmetimit në një treg konkurrues të energjisë elektrike;
- Të promovojë qëndrimet e kompanisë në nivel rajonal dhe evropian;

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 5 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

Vizioni

“Të jetë kompani financiarisht e qëndrueshme dhe fitimprurëse, e cila siguron transmetimin e sigurt dhe të besueshëm të energjisë elektrike, e përgjegjshme në kuptim social dhe mjedisor dhe e integruar me rrjetet dhe institucionet evropiane të Transmetimit të energjisë elektrike“.

1.1. Objektivat strategjike

Objektivat para së gjithash kanë të bëjnë me sigurimin se KOSTT-i është një organizatë efektive, e aftë për të përballuar sfidat me të cilat do të përballlet në të ardhmen.

Objektivat e KOSTT-it janë:

1. Planifikimi, zhvillimi dhe ndërtimi efektiv i sistemit transmetues të energjisë elektrike;
2. Avancimi i mirëmbajtjes dhe operimit të sistemit të transmetimit;
3. Siguria dhe besueshmëria e sistemit të transmetimit;
4. Krijimi i kushteve për operimin dhe zhvillimin e tregut të energjisë elektrike në pajtim me zhvillimet e pritura;
5. Qëndrueshmëria financiare;
6. Pjesëmarrja aktive në proceset e zhvillimit të tregut rajonal (të përfitojë nga zhvillimi rajonal dhe të kontribuojë në të);
7. Zhvillimi i tregut të përbashkët Kosovë – Shqipëri;
8. Anëtarësimin në ENTSO-E dhe mekanizmat tjerë ndërkombëtarë;
9. Funkcionalizimi i zonës rregulluese/bllokut rregullues të KOSTT dhe implementimi i aranzhmaneve që ndërlidhen me operimin e sistemit dhe tregut në interkoneksion;
10. Vendosja e marrëdhënieve efektive me palët e interesit;
11. Të jetë punëdhënës atraktiv, që investon në zhvillimin profesional të punonjësve të vet;
12. Të jetë kompani e përgjegjshme në aspektin social dhe mjedisor;
13. Të krijojë një ambient të sigurt pune;

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 6 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

14. Optimizimi i punës së sistemit dhe efienca.

1.2. Organizimi

Më 19 prill 2017, Bordi Ekzekutiv i KOSTT, ka aprovuar Strukturën e re organizative në kuadër të fazës së parë të riorganizimit.

Sipas kësaj strukture, menaxhmenti më i lartë i KOSTT-it përbëhet nga pozitat vijuese: Kryeshefi Ekzekutiv (KE), Zëvendës Kryeshefi Ekzekutiv për Operim, Zëvendës Kryeshefi Ekzekutiv për Zhvillim; Sekretari i Kompanisë; Zyrtari Kryesor Financiar dhe i Thesarit, Auditori i Brendshëm dhe drejtorët e departamenteve vijuese:

- Operatori i Sistemit;
- Operatori i Transmetimit;
- Operatori i Tregut;
- Inxhinieringu dhe Menaxhimi i Projekteve;
- Çështjet Ligjore dhe Rregullative;
- Financat;
- Burimet Njerëzore;
- Prokurimi;
- Zyra e Kryeshefit Ekzekutiv, që mbulon Zyrën për Zhvillimin dhe Planifikimin Afatgjatë, Zyrën për Komunikim dhe Marrëdhënie me Publikun dhe Zyrën për Sigurinë Industriale dhe Mjedisin.

Në fazën pasuese të riorganizimit, nevojitet të merren parasysh aktivitetet e shtuara të KOSTT Telekomit, konkretisht në kontekst të komercializimit të infrastrukturës fibër optike, , si rrjedhojë e obligimeve të shtuara për operimin e infrastrukturës telekomunikuese fibër optike në kuadër të tregut të shërbimeve telekomunikuese, të përshkruara në licencën e lëshuar nga ARKEP-i.

Ekzistojnë një sërë çështjesh që do të kenë ndikim në organizimin e KOSTT-it, si:

- Zhvillimi i sistemit të Transmetimit nga këndvështrimi i kapaciteteve të rrjetit dhe kontrollimit të tij;
- Nevoja për të arritur nivel më të lartë efikasiteti brenda kompanisë;

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 7 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

- Nevoja si rrjedhojë e integritimeve në institucionet ndërkombëtare Evropiane dhe rajonale, si dhe ndryshimeve dhe zhvillimeve në tregun e energjisë elektrike.
- Nevoja si rrjedhojë e hyrjes së KOSTT-it në Tregun e telekomunikimeve të Kosovës me ofrim të rrjeteve dhe/ose shërbimeve publike të komunikimeve elektronike.

Në vazhdim, është dhënë Organo gram – Makro Struktura e re organizative e KOSTT-it

PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018

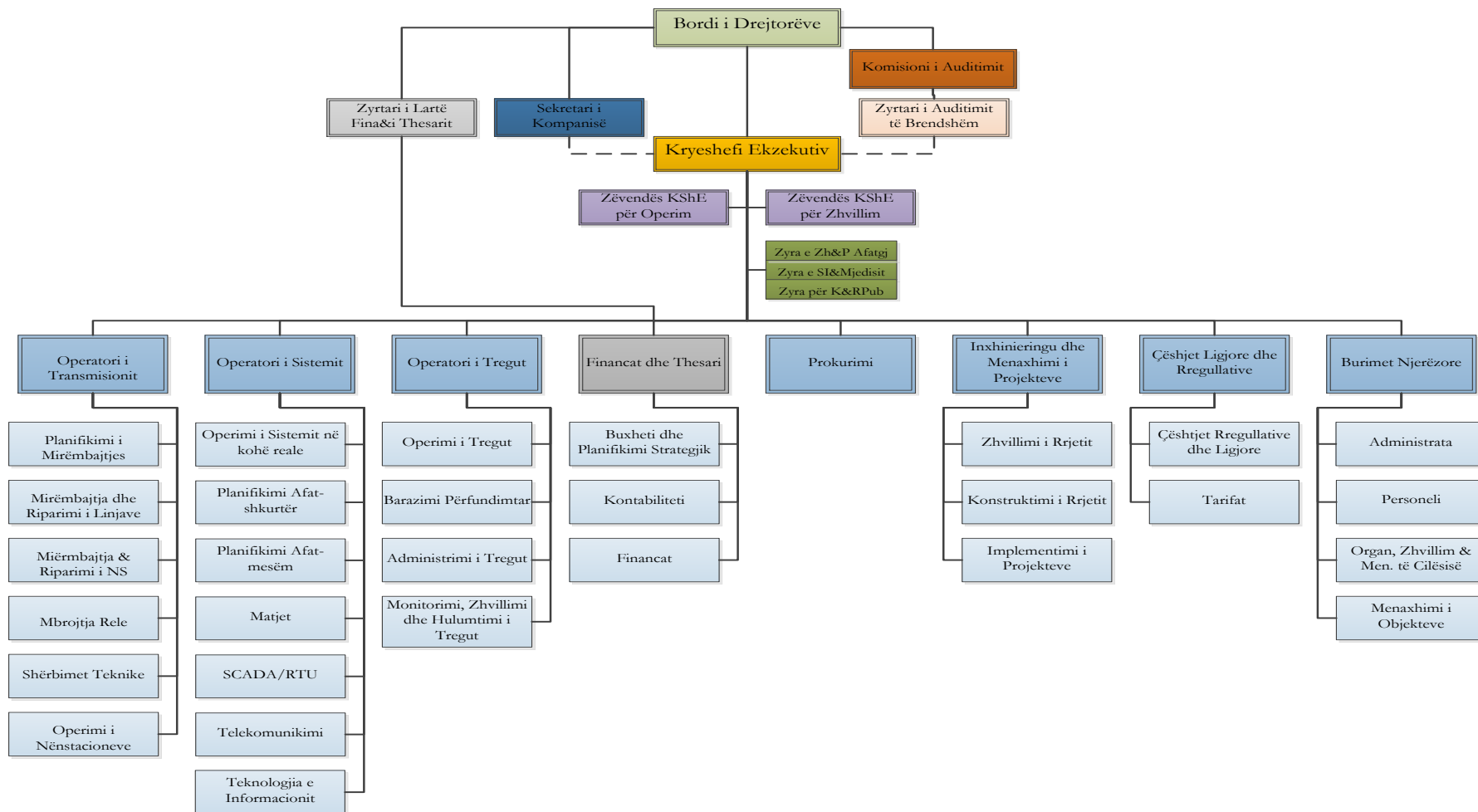
DT-FI- 012

ver. 1.0

faqe 8 nga 61

Departamenti Financiar

Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 9 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

2.0 RRETHINA AFARISTE

Plani i Biznesit për vitin 2018 përmban tri aspektet themelore që ndërlidhen me rrethinën afariste, brenda së cilës operon KOSTT-i:

- zhvillimi i sektorit të energjisë elektrike;
- kornizat ligjore dhe rregullative;
- çështjet sociale dhe mjedisore.

2.1 Zhvillimi i sektorit të energjisë elektrike

2.1.1 Historiku pas vitit 2000

Gjendja në sektorin elektroenergjetik në Kosovë ishte e rëndë pas luftës, si në gjenerim, transmision, po ashtu edhe në shpërndarje. Në këtë kohë filluan investimet emergjente të përgjithshme në sektorin elektroenergjetik, të përkrahura nga Buxheti i Kosovës dhe donatorët ndërkombëtarë. Për shkak të nevojave shumë të mëdha në tërë sektorin elektroenergjetik në fillim, rrjeti i transmetimit nuk u zhvillua konform rritjes së shpejt të konsumit në të kaluarën dhe që pasoi pas vitit 2000.

Gjatë periudhës kohore 2006 -2017 në sistemin e transmetimit janë kryer investime shumë të rëndësishme, në pajtueshmëri me objektivat dhe synimet e identifikuara nga planifikimi afatgjatë zhvillimor i sistemit të transmetimit. Sistemi është zhvilluar me sukses, duke pasur parasysh të gjitha vështirësitë, por ende kërkohet të investohet në mënyrë që të plotësohen standardet e operimit të sigurt dhe të rritjes së besueshmërisë së sistemit.

Transferimi i aseteve nga KEK në KOSTT nga 1Prilli 2012 ka ndikuar që plani i zhvillimit të rrjetit të ketë ndryshime të mëdha sepse përfshihen jo vetëm përforcimi i rrjetit në këtë nivel tensioni, por edhe ndërtimi i kapaciteteve (nënstacioneve) të reja të përkrahjes së ngarkesës në nivelin e tensionit 110/35kV dhe 110/10(20)kV. KOSTT është duke bërë analiza teknike dhe ekonomike në përcaktimin e kriterit *n-1* apo *kritereve tjera të sigurisë së furnizimit* se si do të zbatohet në rastin e transformatorëve 110/x kV përfshirë edhe rrjetin 10(20)kV.

Hallka më e shëndetshme e sistemit të energjisë elektrike të Kosovës është sistemi i Transmetimit, dhe falë investimeve të mëdha në këtë sistem, sot konsiderohet një nga sistemet më efikase dhe më të qëndrueshëm në rajon¹. Por, për fat të keq, për shkaqe politike si pasojë e mos anëtarësimit të KOSTT-it në ENTSO-E , aktivitetet janë të kufizuara për shkak të pamundësisë për të kontrolluar

¹ *Strategjia e Energjisë së Republikës së Kosovës 2017-2026, fq.20.*

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 10 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

rrjedhat ndërkufitare. Kësisoj, kjo ka vazhduar të jetë sfidë në vijim për të kryer me sukses të gjitha detyrat obligative operacionale si operator i sistemit të Transmetimit në Kosovë.

2.1.2 Gjendja e kapaciteteve gjeneratorike dhe ndikimi në operimin e sistemit të Transmetimit

Aktualisht, Kosova ka deficit të kapaciteteve prodhuese të energjisë elektrike për të mbuluar kërkesën e konsumit të energjisë elektrike në Kosovë dhe kjo mungesë mbulohet nga importi i energjisë elektrike.

J. Mungesa e kapaciteteve prodhuese dhe veçanërisht e kapaciteteve rezervë, do të ndikojë negativisht në operimin dhe balancimin e sistemit elektroenergetik.

Nga na tjetër, teknologjia ekzistuese e kapaciteteve gjeneruese të energjisë elektrike nuk plotëson kriteret mjedisore të përcaktuara nga legjislacioni i BE-së. TC Kosova A dhe TC Kosova B kanë një kapacitet të përbashkët të instaluar prej 1478 MW, por për shkak të moshës së tyre, kapaciteti i tyre operacional aktualisht është rreth 915 MW ose 62% të kapacitetit total të instaluar². Kapacitetet gjeneruese ekzistuese janë të vjetruara dhe kanë nevojë për riparime të vazhdueshme. Edhe pse Strategjia e Energjisë së Kosovës 2009 - 2018 parashikonte ndërtimin e kapaciteteve të reja gjeneruese dhe zëvendësimin e TC Kosova A, për arsye të ndryshme procesi u vonua dhe më në fund, në vitin 2015 u bë përzgjedhja e ofertuesit për ndërtimin e TC Kosova e Re dhe procesi tani është në vazhdim. Ndërtimi i kapaciteteve të reja të prodhimit të energjisë, rehabilitimi i atyre ekzistuese apo rindërtimi eventual i tyre, duhet të bëhet në përputhje me obligimet e përcaktuara nga vendimet e Këshillit Ministror të Komunitetit të Energjisë.

Një studim i ri i fizibilitetit për rehabilitimin e TC Kosova B është duke u punuar.

Për të mos lejuar rrezikun e sigurisë së furnizimit me energji elektrike, TC “Kosova A” do të operoj deri në zëvendësimin e tij nga TC “Kosova e Re”, ndërsa TC “Kosova B” do të vazhdojë të ketë barrën kryesore të sigurisë së furnizimit me energji elektrike, sikurse edhe deri më tani.

Në këtë drejtim, KOSTT-i do të përcjell aktivitetet në ndërtimin e kapaciteteve prodhuese dhe të përgatitet për efektet e tyre si nga aspekti i kycjeve, ashtu edhe nga aspekti i përforcimit të rrjetit të transmetimit dhe ndikimit në tregun e energjisë elektrike.

2.1.3 Zhvillimet në KOSTT

Zhvillimet kryesore që do të ndikojnë në KOSTT nga aspekti i operimit të sistemit gjatë vitit 2018, do të jenë:

² *Strategjia e Energjisë e Republikë së Kosovës 2017 - 2026 , fq.31*

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 11 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

- Implementimi Marrëveshjes së Kyçjes me ENTSO-E, e nënshkruar në tetor 2015;
- Fillimi i operimit të KOSTT si zonë rregulluese/bllok rregullues më vete nga viti 2017, në përputhje me rregullat e ENTSO-E;
- Fillimi i implementimit të Marrëveshjes për Rregullim Sekondar me OST dhe KEK;
- Certifikimi i KOSTT si Operator i Sistemit të transmetimit;
- Implementimi i marrëveshjeve Ndër- OST me OST-të fqinje;
- Implementimi i Mekanizmit Balancues si kërkesë në Dizajnin e Tregut të Energjisë Elektrike në Kosovë dhe Rregullave të Tregut;
- Implementimi i operimit të tregut të parregulluar në përputhje me ligjin e ri të energjisë elektrike
- KOSTT si bashkëthemelues në krijimin e Qendrës Koordinative Rajonale për Siguri (Regional Security Coordination)
- Fillimi i eksploatimit të linjës interkonektive 400 kV me Shqipërinë, e përfunduar në korrik 2016
- Investimi në platforma softuerike, që mundësojnë pjesëmarrje në operimin paralel interkonektiv në nivel pan evropian si SMTA (short & medium term generation adequacy), CGM\OPDE (operational planning data environment), RSC (regional security coordination, EAS (energy avarnes system), OPC (outage planning coordination), rifreskimi i atyre ekzistuese, trajnimi dhe edukimi i stafit për përdorimin e tyre. Platformat softuerike si SCADA/EMS, Sistemi për Menaxhimin e Energjisë e Tregut, Kontrolli Frekuencë Fuqi-LFC, analiza e sigurisë së operimit një ditë para i njohur si DACF- (Day Ahead Congestion Forecast), IDCF (Intraday Congestion Forecast), Softuer për mbikëqyrje dhe kontroll në kohën reale, pajisjeve të TL të tipit T 5000, E-TERRA Habitat, RMC për matje komerciale do të mundësojnë dhe lehtësojnë kryerjen e aktiviteteve të të gjitha palëve pjesëmarrëse në tregun e energjisë, për të siguruar operim më eficient të sistemit të energjisë elektrike;
- Vazhdimi i investimeve në rrjetin e transmetimit për të arritur standarde të larta të shërbimeve ndaj klientëve dhe ngritja e eficiencës së afarizmit financiar;
- Eksploatimi maksimal i infrastrukturës për monitorim dhe kontroll të SEE, me qëllim të shfrytëzimit optimal të kapaciteteve transmetuese që më saktësisht konsiston në:

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 12 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

1. Ngritjen e nivelit të realizimit të kontrollit në objektet e rrjetit transmetues nga Qendra Nacionale Dispeçerike Kryesore dhe Emergjente;
2. Përfshirja e të gjitha objekteve elektroenergjetike në kuadër të infrastrukturës së SCADA\EMS;
3. Përmbyllja e krijimit të kushteve teknike për monitorim të ndërsjellë me OST-të fqinje në kohën reale konform “Inter TSO Marrëveshjeve” me TSO-të e shteteve fqinje .
4. Përgatitja e infrastrukturës teknike për qasje në platformën e EAS (Energy Avarnes System) në kuadër të ENTSO-E.

Në aspektin e operimit, paralelisht me fillimin e operimit të KOSTT si bllok rregullues, do të filloi të implementohet projekti i “Kontrollit Frekuencë-Fuqi” në bashkëpunim me OST-në e Shqipërisë, i cili në mënyrë kuptimplote mund ta ndryshojë regjimin e operimit të sistemit elektrik që mund të reflektojë në dy variante:

- Operimi si dy Blloqe Rregulluese te veçanta me shkëmbim të shërbimeve ndihmëse,
- Operimi me dy zona të ndara në një Bllok rregullues me Shqipërinë, ose
- Operimi në një zonë rregulluese të përbashkët në faza të mëvonshme.

Edhe më tutje, KOSTT do të vazhdojë aktivitetet që lidhen me liberalizimin e Tregut të Energjisë elektrike në Kosovë. Aktivitetet e zhvilluara janë në përputhje me objektivat dhe kërkesat e qeverisë rreth liberalizimit të tregut të energjisë elektrike, Strategjinë e Energjisë të Republikës së Kosovës, kërkesat që dalin nga legjislacioni primar i sektorit të energjisë; kërkesat që dalin nga Traktati i Komunitetit të Energjisë dhe MSA-së ndaj hapjes së tregut të energjisë, si dhe në pajtim me Direktivat e Komisionit Evropian.

Më 1 prill 2016 ka hyrë në fuqi Marrëveshja e Stabilizim Asocimit, sipas së cilës, Kosova obligohet të përmbushë detyrimet që lidhen me integrimin në tregun e përbashkët rajonal (neni 114 i Marrëveshjes), ku ceket: “Në përputhje me acquis përkatës të BE-së, Palët do të zhvillojnë dhe forcojnë bashkëpunimin e tyre në fushën e energjisë në përputhje me parimet e ekonomisë së tregut dhe të Traktatit Themelues të Komunitetit të Energjisë, i nënshkruar në Athinë më 25 tetor të vitit 2005. Bashkëpunimi do të zhvillohet me synim të integritit gradual të Kosovës në tregjet Evropiane të energjisë “.

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 13 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

Gatë vitit 2018 pritet që Tregu i energjisë elektrike në Kosovë të operojë si zonë e pavarur tregtare. Në këtë mënyrë , Operatori i Tregut do ta operojë tregun e energjisë elektrike në përputhje me legjislacionin primar dhe sekondar si një zonë tregtare në vete.

Në aspektin e zhvillimit të tregut, do vazhdohet angazhimi rreth projektit për krijimin e një tregu të përbashkët Kosovë-Shqipëri.

Duke pas parasysh karakteristikat e tregut në Kosovë dhe Shqipëri dhe objektivat e qeverive për furnizim të sigurt me energji elektrike KOSTT, ZRrE, ERE dhe OST kanë diskutuar dhe analizuar idenë e bashkimit të dy tregjeve në një treg të përbashkët (një zonë tregtare). Tregu i përbashkët do të jepte sinjale të duhura për investime në kapacitete gjeneruese të reja dhe llojin tyre, për investime në rrjetin transmetues dhe të shpërndarjes, si dhe nga tregu i përbashkët do të përfitonin konsumatorët nga të dy vendet .

Tregu i përbashkët Kosovë- Shqipëri, gjithashtu do të mundësonte hapjen e tregut të energjisë elektrike dhe do të krijonte kushte për një treg konkurrues.

Themelimi i një tregu të përbashkët për të gjitha afatet kohore është në harmoni me objektivat e BE-së dhe Komunitetit të Energjisë si dhe iniciativës WB 6, e që mund të konsiderohet si hap drejt integritimit në tregun rajonal të EJL.

KOSTT-i do të vazhdojë të punojë me të gjitha kapacitetet e veta që si Operator i Tregut dhe i Sistemit, të sigurojë që të jetë plotësisht i integruar në të gjitha komponentët e tregut rajonal, të cilat aktualisht janë duke u zhvilluar. Në veçanti KOSTT-i do të:

- Përcjellë zhvillimet në rajon rreth tregut të energjisë elektrike;
- Përbushë obligimet që dalin nga Traktati i Komunitetit të Energjisë;
- Jetë pjesëmarrës aktiv në të gjitha organizatat relevante rajonale dhe evropiane që kanë të bëjnë me operimin e sistemit dhe tregut;
- Bashkëpunojë me Projekt Grupin për KOSTT (PG TSO KOSTT) të themeluar nga ENTSO-E, që të monitorojë përbushjen e standardeve të ENTSO- E nga ana e KOSTT;
- Vendosë marrëdhënie të qëndrueshme me OST-të e Evropës Kontinentale;
- Zhvillojë aftësitë e nevojshme për operimin e sistemit dhe tregut në nivel rajonal , duke shfrytëzuar ndihmën e konsulencës së financuar nga EBRD për këtë qëllim; dhe
- Kontribuojë në punën e SEE CAO (Coordinated Auction Office) dhe të angazhohet që kapacitetet interkonektive të KOSTT të alokohen nga SEE CAO, ku KOSTT është një nga themeluesit dhe aksionarët
- Kontribuoj në fillimin e punës operative të RSC

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 14 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

Ndërmarrja e masave dhe aktiviteteve të domosdoshme do të vazhdojë, në mënyrë që të sigurohet furnizim stabil dhe i sigurt me energji elektrike dhe ngritjen e performancës së tyre në nivelin e pranueshëm teknik.

KOSTT ka arritur që të ketë një siguri shumë më të lartë të operimit dhe mund të thuhet se performanca e arritur është mjaftë e kënaqshme. Këtë e dëshmon numri i rënive dhe intervenimeve, të cilat nga viti në vit kanë qenë në rënie dhe tani është arritur që të minimizohet numri i tyre, përkundër vjetërsisë dhe eksploatimit të tyre. Njëkohësisht, është duke u investuar në rehabilitimin e këtyre NS-ve sipas prioriteteve të caktuara në bazë të gjendjes funksionale të tyre. Sepse qëllimi kryesor i mirëmbajtjes është që të sigurojë një shkallë të lartë të besueshmërisë dhe sigurisë në sistemin elektroenergetik. Kështu, përmes aktiviteteve të duhura në sistem, është arritur të krijohet një stabilitet i qëndrueshëm në funksionimin normal të sistemit. Duke iu falënderuar kësaj, si dhe investimeve të shumta, KOSTT e tanimë gjendet në fazën e mirëmbajtjes preventive.

Planin e mirëmbajtjes për vitin 2018, KOSTT e ka përpiluar bazuar në Rregulloren e Mirëmbajtjes, i cili parasheh të gjithë hapat e nevojshëm që duhet ndërmarrë në rrjetin transmetues, bazuar në praktikatat më të mira profesionale si dhe sipas udhëzimeve të prodhuesve të pajisjeve elektroenergetike, në mënyrë që të jenë funksionale dhe të garantojnë performancë të mjaftueshme për operim.

Prioritet i KOSTT-it mbetet që të avancojë sistemin e mirëmbajtjes sipas standardeve më të larta, të cilat aplikohen në sistemet e avancuara, duke u bazuar në Rregullore dhe gjendjen e pajisjeve, në mënyrë që të kursehet koha dhe kostoja e mirëmbajtjes.

2.2. Implementim i aranzhmaneve të reja operative

Me nënshkrimin e Marrëveshjes së përkohshme për kyçje KOSTT-ENTSO-E, pritet që KOSTT të fillojë operimin e pavarur të sistemit përfshirë këtu menaxhimin komercial të kongestionëve në linjat interkonektive të Kosovës dhe alokimin e kapaciteteve interkonektive.

Modi ri i operimit përfshin kryesisht aktivitetet që ndërlidhen me bashkëpunimin e OST-ve të interkonektuara, me qëllim të operimit të sigurt të sistemit. Bashkëpunimi i ngushtë i OST-ve bazohet në parimet e respektimit të rregullave të ENTSO-E. Për të filluar operimin si bllok rregullues, në vitin 2018, në KOSTT duhet të arrihen këto objektiva :

- Ngritja e kapacitetit të stafit të Operatorit të Sistemit dhe Operatorit të Tregut për të performuar me punët e reja që ndërlidhen me operimin e KOSTT si bllok rregullues dhe implementimin e marrëveshjeve operative me ENTSO-E dhe OST-të fqinje, në veçanti me:

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 15 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

- analizën e sigurisë së punës së sistemit një ditë para dhe gjatë ditës;
- nominimin e programit ndërkufitar dhe programeve të palëve tregtare një ditë para në formë të automatizuar përmes softuerëve adekuatë;
- krijimin e modelit referent të rrjetit për SEE të Kosovës për qëllim të llogaritjeve të parametrave të sigurisë së operimit, veprimi adekuat në rrethana emergjente, përpunimi i planit të ri mbrojtës, alokimin e kapacitetit dhe llogaritja e kongjestionëve.

Aktivitetet e mësipërme KOSTT do t'i bashkërendis me konsulencën CBA- konzorciumin “Eliagrid”, e financuar nga EBRD. Ky projekt quhet “Capacity Building Assistance”, dhe ka filluar më 24 prill 2016, ndërsa përfundon më 15 gusht 2018.

- Investimet në zhvillimin e infrastrukturës që mundësojnë proceset e mësipërme, që janë:
  - Qasja në “electronic highway –EH”
  - Implementimi dhe operimi i Sistemit të TI të Tregut për të bërë në mënyrë automatike procesimin dhe shkëmbimin e të dhënave me OST-të tjera sipas kërkesave të ENSTO-E;
  - Dërgimi i të dhënave në kohë reale në Qendrën Koordinative të Evropës Kontinentale-Swissgrid, të specifikuar nga PG TSO KOSTT;
  - Dërgimi i të dhënave dhe monitorimi i një pjese të sistemit transmetues për çështje të sigurisë së operimit të sistemit në KOSTT dhe të sistemeve tjera: OST, MEPSO, CGES dhe EMS sipas kërkesave të ENTSO-E;
  - Shkëmbimi i të dhënave me OST-të tjera për qëllim të nominimit të programit dhe barazimit përfundimtar duke përfshirë edhe themelimin e Iniciativës Rajonale për Siguri të Koordinuar, RSCI;
  - Shkëmbimi i të dhënave në fazën planifikuese me OST tjera përmes platformës softuerike SMTA, CGM\OPDE,OPC
  - Shkëmbimi i të dhënave në kohë reale me TSO Evropiane përmes platformës softuerike EAS
  - Shkëmbimi i të dhënave me Bllloqet Rregulluese fqinje dhe Qendrën Koordinative;
  - Marrëveshjet për alokimin e kapaciteteve në baza vjetore, mujore, ditore me OST-të fqinje.

ENSTO-E ka krijuar grupin prej ekspertëve për monitorimin e KOSTT-it në plotësimin e kërkesave nga manuali i operimit(PG TSO KOSTT). Kërkesat janë kryesisht teknike, që ndërliken me

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 16 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

sigurinë e operimit të sistemit, shkëmbimet tregtare ndërkufitare dhe plotësimi i kriterëve nga paketi i tretë i energjisë të KE.

Objektivat e monitorimit nga ENTSO-E janë:

- Siguria e operimit të sistemit elektroenergjetik nga aspekti i rrjetit;
- Siguria e Shërbimeve ndihmëse;
- Ndryshimet e nevojshme rregullative që kërkohet nga paketi i tretë i legjislacionit të Komisionit Evropian për Energji

2.3. Korniza rregullative, ligjore, dhe tarifat

KOSTT-i operon brenda një kornize rregullative të bazuar në ligje, licenca dhe në legjislacionin sekondar të miratuar nga Zyra e Rregullatorit për Energji (ZRRrE). Korniza rregullative tangon KOSTT-in në shumë drejtime dhe raportet e tij me ZRRrE-në do të jenë kyçe për suksesin e KOSTT-it.

Korniza ligjore e zhvilluar për sektorin e energjisë është në pajtim me praktikat e mira të BE-së dhe siguron funksionimin e një autoriteti të pavarur rregullatorë për energji, furnizim me licenca për funksionet kryesore të sektorit energjetik, qasje jo diskriminuese dhe transparente ndaj palëve të treta dhe krijimin e kushteve për një treg konkurrues dhe të qëndrueshëm të energjisë elektrike në Kosovë.

Kuvendi i Republikës së Kosovës ka aprovuar në Qershor të vitit 2016 ligjet e reja për sektorin e Energjisë (Ligjin për Energji 05/L-081, Ligjin për Energjinë Elektrike 05/L-085 dhe Ligjin për Rregullatorin e Energjisë 05/L-084) të cilat përcaktojnë rregulla dhe masa për funksionimin e sektorit të energjisë, për të garantuar furnizim të sigurt, të besueshëm, të rregullt dhe cilësor me energji elektrike dhe në përputhje me direktivat dhe rregulloret evropiane për sektorin e energjisë.

Duke u mbështetur në kërkesat e reja që dalin nga këto ligje, KOSTT ka rishikuar dhe ka përgatit pothuajse të gjitha dokumentet duke u siguruar që ato të jenë në përputhshmëri të plotë me kërkesat e reja ligjore dhe gjithashtu duke plotësuar edhe detyrimet për publikimin e dokumenteve dhe të dhënave me qëllim të rritjes së transparencës dhe mos diskriminimit të palëve të treta.

Në planet e rregullta të punës KOSTT ka gjithashtu edhe rishikimin e dokumenteve varësisht prej kërkesave ligjore dhe konkluzioneve të nxjerra nga procesi i monitorimit intern të implementimit të kornizës rregullative. Në rastin kur ndryshimet e nevojshme identifikohen për Kodet Teknike,

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 17 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

atëherë këto ndryshime do të bëhen sipas procedurave të përcaktuara nga ZRRrE në dokumentin Procedura për Menaxhimin e Kodeve Teknike/Operacionale (KQKO).

KOSTT-i edhe më tutje është në pamundësi për t'iu përgjigjur implementimit të të gjitha kërkesave të kodeve teknike dhe standardeve të industrisë kështu që derogimet janë të nevojshme edhe për një periudhë kohore.

Nga perspektiva e planit të biznesit, aspekti më i rëndësishëm rregullativ është përcaktimi i të hyrave të lejuara dhe tarifave.

Zyra e Rregullatorit për Energji në përputhje me Rregullën për vendosjen e të hyrave të lejuara maksimale të operatorit të sistemit të transmetimit dhe tregut (Rregulla për Të Hyrat e OST/OT-së), i përcakton KOSTT-it të Hyrat Maksimale të Lejuara. Këto të Hyra janë të hyra tavan, pavarësisht vëllimit të energjisë së transmetuar, që vendosen për periudhë 5 vjeçare.

Në bazë të Legjislacionit në fuqi, KOSTT ka përgatitur dhe dorëzuar në ZRRrE propozimin për të hyrat maksimale të lejuara për vitin 2017 si dhe aplikacionin për tarifa që do të zbatohen gjatë vitit relevant tarifor.

Viti 2018 paraqet vitin e parë të periudhës së dytë tarifore dhe fillimin e procesit të shqyrtimit të ardhshëm të kontrollit të çmimit 2018-2022 ku përcaktohen të Hyrat Maksimale të Lejuara për këtë periudhë. Në mënyrë që të kontrollohet Tavanimi i të Hyrave dhe Të Hyrat të Barazohen me Kostot, çdo vit bëhen Përshtatjet e Rregullta. Përshtatjet e rregullta bëhen para çdo viti të ardhshëm relevant.

Procesi i shqyrtimit të ardhshëm të kontrollit të çmimit 2018-2022 ka filluar në qershor të vitit 2017 dhe pritet të përfundoj në Mars të vitit 2018, kur edhe do të përcaktohen Të Hyrat Maksimale të Lejuara për vitin 2018.

Sipas legjislacionit në fuqi në fillim të vitit 2018 nga ZRRrE do të iniciohet procesi i azhurnimeve vjetore për të Hyrat Maksimale të Lejuara (MAR) dhe tarifat/ngarkesat e energjisë elektrike, të cilat pritet të hyjnë në fuqi me 1 Prill 2018. KOSTT do të bëjë përgatitjen e të gjitha të dhënave dhe arsyeshmërive për aplikacionin për të Hyrat Maksimale të Lejuara për vitin 2018.

Si përgjigje ndaj çështjeve të cekura në paragrafin e mësipërm, KOSTT do të zhvilloj këto aktivitete:

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 18 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

- definojë dhe qartësojë përmbajtjen dhe ndryshimet e dëshirueshme në metodologjinë e tarifave për shfrytëzimin e sistemit të transmetimit dhe në supozime, duke shfrytëzuar edhe përvojën e fituar gjatë procesit të aplikimit shumëvjeçar të tarifave;
- të përgatitet për diskutime me ZRRE-në, në procesin që do të zhvillohet sipas planit për Përshtatjet e Rregullta dhe për çdo ri-hapje të mundshme të kontrollit të çmimit;
- identifikojë mundësitë për përmirësime të produktivitetit dhe efikasitetit; një kuartal para fillimit të Përshtatjeve të Rregullta;
- promovojë implementimin eficient të planit zhvillimor nga i cili do të nxirren edhe stimulse në të hyrat e veta;
-
- Përbushjen e obligimeve ndaj Licencës për Operim të Infrastrukturës Fibër Optike, ngase KOSTT-i tashmë operon edhe brenda një kornize rregullative të bazuar në ligje, Autorizime/licenca dhe në Rregullore të miratuara nga Autoriteti Rregullator për Komunikime Elektronike dhe Postare (ARKEP). Korniza rregullative për telekomunikime tangon KOSTT-in edhe në raportet e tij me ARKEP-in, të cilat do të jenë kyçe për suksesin e KOSTT-it në tregun e telekomunikimeve të Kosovës.

Në këtë drejtim, përgjegjësitë e KOSTT-it janë përcaktuar nga ligjet e Kosovës për telekomunikime:

- • Ligji për Telekomunikacionin nr. 2002/7, i ndryshuar me ligjin nr. 03 / L-85,
- • Ligji për Komunikimet Elektronike nr. 04 / L-109, dhe Autorizimet e lëshuara nga ARKEP:
- Autorizimi Nr. 208/L/13 për Operim të shërbimeve të infrastrukturës telekomunikuese të KOSTT-it. Me këtë KOSTT-it i lejohet krijimi, mirëmbajtja, dhënia me qira, bashkë shfrytëzimi dhe shitja e faciliteteve të infrastrukturës në Republikën e Kosovës.
- Sipas Regjimit të Autorizimit të Përgjithshëm, në përputhje me dispozitat e Nenit 16 të Ligjit Nr. 04/L-109 për Komunikimet Elektronike dhe Rregullores Nr.25 për Autorizimet e Përgjithshme (ref. ARKEP nr. prot.015/B/14) dhe Vendimit Nr.581(ref. ARKEP nr. prot. 002/B/15), KOSTT është regjistruar në Regjistrin e ndërmarreve për Ofrim të rrjeteve dhe/ose shërbimeve publike të komunikimeve elektronike:
- Ofrimi i rrjetit fiks (në nivel Nacional),
- Ofrimi i shërbimeve të linjave me qira (fibër optik të pa-ndriçuar dhe linja tjera me qira)]

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 19 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

2.4. Aspektet sociale, të sigurisë dhe mjedisore

Barazia gjinore është një çështje me të cilën KOSTT-i përballlet së bashku me homologët e vet në shumicën e vendeve evropiane, dhe në këtë aspekt, Bordi i Drejtorëve të KOSTT i ka aprovuar politikën përkatëse për mos diskriminim gjinor. Në këtë aspekt, KOSTT kujdes të posaçëm i ka kushtuar barazisë gjinore në të gjitha fushat e biznesit si në rekrutimin, promovimin, trajnimin apo fushat tjera ku barazia gjinore vjen në shprehje.

KOSTT-i përveç promovimit të barazisë gjinore, gjithashtu e promovon edhe barazinë dhe jo diskriminimin e aspekteve tjera si: barazia, religjioni, baza etnike, dhe mbi këtë bazë, ka aprovuar politikën mbi përfshirjen e minoriteteve në KOSTT.

Njëra nga objektivat strategjike e definuar në Planin e Biznesit të KOSTT, është përkujdesja për shëndetin e punëtorëve të saj. Për ta plotësuar përgjegjshmërinë nga aspekti social, si një nga objektivat e saj të vendosura, KOSTT do të sigurojë se do të kujdeset për shëndetin e punëtorëve dhe do t'i ndërmerret të gjitha masat e nevojshme dhe do të përgatiten projekte konkrete për mbrojtjen e shëndetit për punëtorët e saj.

Derisa të hyj në fuqi Ligji për sigurimin shëndetësor, KOSTT do të mbulojë punëtorët e vet me sigurimin shëndetësor suplementar, duke e planifikuar atë deri në fund të vitit 2018. Po qe se do të vijë deri te hyrja në fuqi e këtij Ligji, KOSTT do të ndërmarrë aktivitetet e nevojshme për implementimin e tij.

Fokusi i KOSTT-it mbi sigurinë dhe shëndetin në punë bazohet në:

- Politikën mbi sigurinë në punë duke shprehur angazhimin në promovimin e parandalimit të aksidenteve për të gjithë punonjësit, duke përfshirë edhe ata të kontraktorëve, konform dokumentacionit intern në fushën e sigurisë dhe shëndetit në punë: “Dokumentet për Vlerësimin e Rrezikut në vendin e punës dhe Rregullat dhe masat e sigurisë gjatë punëve në objektet elektroenergjetike”;
- Monitorimi dhe implementimi i kontrolleve sistematike mjekësore për të gjithë punëtorët konform kërkesave të Ligjit për sigurinë dhe shëndetin në punë;
- Vlerësimin e vazhdueshëm të rrezikut në vendin e punës për punëtorët dhe pajisjet dhe përcaktimin e masave preventive paraprake për eliminimin apo parandalimin e tij;
- Zhvillimin e trajnimeve të vazhdueshme dhe bashkëpunimin me sektorët përkatës për përmirësim të vazhdueshëm të sigurisë;
- Mbështetjen dhe informimin e vazhdueshëm për interpretimin e dispozitave ligjore;

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 20 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

- Inspektimin dhe monitorimin e vazhdueshëm të punëve të brendshme dhe të kontraktura si dhe aktivitet intensive të monitorimit mbi aplikimin e duhur dhe të plotë të procedurave si forma të verifikimit të brendshëm;
- Përmbushjen e kërkesave që dalin nga certifikimi me standardin OHSAS 18001:2004 dhe avancimi i vazhdueshëm i kriterëve që dalin prej tij për një menaxhim me cilësor të sigurisë në punë krahas sistemit të integruar të menaxhimit të cilësisë, mjedisit dhe sigurisë;
- për menaxhimin e cilësisë dhe mjedisit;
- Vlerësimin e performancës së sigurisë si pjesë e integruar në sistemin e monitorimit të aktiviteteve;
- Kontrollimin dhe vlerësimin e besueshmërisë së mjeteve të punës dhe pajisjeve mbrojtëse;
- Informacione intensive dhe të vazhdueshme përfshirë edhe aktivitete trajnuese për gjithë personelin për nocionet kryesore të sigurisë dhe risive nga kjo fushë, duke shfrytëzuar organizimin e takimeve, prezantimeve, programeve trajnuese, sipas dokumentit: “Informimi, edukimi dhe trajnimi praktik për sigurinë dhe shëndetin në punë”;
- Kërkesën ndaj kontraktorëve gjatë kontratave për deklaratimet për përmbushjen e trajnimeve dhe informimit për gjithë personelin e pranishëm në vendin e punës, përdorimin e pajisjeve personale mbrojtëse dhe mbi rreziqet. Për pozitat specifike (projekt menaxher, inxhinier terreni etj) certifikata trajnimi, derisa për furnizimet, procedurë e miratuar për sigurinë dhe shëndetin në punë.
- Mirëmbajtja dhe monitorimi i përgjithshëm i sistemit për mbrojtje nga zjarri dhe raste emergjente;
- Avancimin e vazhdueshëm të sistemit për mbrojtje nga zjarri dhe raste emergjente;
- Angazhimin në procesin e zhvillimit të projekteve të reja dhe rehabilitimin e objekteve ekzistuese, nga përgatitja e termave të referencës, deri te pranimi teknik.

KOSTT vlerëson si një prioritet të lartë mbrojtjen e mjedisit në Kosovë dhe më gjerë. Aplikimi i sistemit të udhëheqjes me mjedisin dhe kërkesave që dalin nga certifikimi sipas normës ISO 14001:2015 do të ndikojnë për përparim të vazhdueshëm të raporteve ndaj mjedisit.

Certifikimi me standardin ISO 14001:2015 është një mundësi shtese në përmbushjen e kërkesave dhe avancimin e vazhdueshëm të kriterëve që dalin prej tij për një menaxhim me cilësor të mjedisit në punë, krahas sistemit të integruar të menaxhimit të cilësisë, mjedisit dhe sigurisë.

Me aktivitetet për aplikimin e sistemit të udhëheqjes me mjedisin, KOSTT ka filluar që në vitin 2009. Norma Ndërkombëtare ISO 14001:2001 sot është standardi më i përparuar për udhëheqjen me mjedisin, i cili është i zbatueshëm në secilën ndërmarrje e cila dëshiron ta aplikojë, mirëmbajë dhe

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 21 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

pandërprerë ta përmirësojë sistemin e vet të udhëheqjes me mjedisin. Zbatimi i një qasjeje të tillë nga ana e ndërmarrjes, është proces vullnetar. Kujdesi i veçantë, mjedisit i kushtohet edhe gjatë implementimit të projekteve. Në procesin e planifikimit të projekteve varësisht sipas kërkesave ligjore, bëhen studimet e ndikimeve në mjedis të objekteve energjetike. Mirëpo veprimtaria e KOSTT-it nuk konsiderohet ndër veprimtaritë që janë me potencial të lartë për ndotjen e mjedisit.

Dispozita e rëndësishme e normës Ndërkombëtare ISO 14001 përfshinë obligimin e ndërmarrjes në politikën personale të udhëheqjes me mjedisin, me të cilën ndërmarrja përcakton strategjinë dhe qëllimet e veta në raport ndaj mjedisit, duke realizuar synimet e veta në mënyrë që ato të jetësohen në praktikë. Me sistemin e udhëheqjes me mjedisin dhe sigurinë parashtrihen kritere të barabarta, brenda të cilave ka mundësi të planifikohen, zbatohen, verifikohen dhe të rishqyrtohen të gjitha ndikimet e mundshme në mjedis dhe masat e mbrojtjes së mjedisit në të gjitha segmentet e afarizmit në një ndërmarrje.

Parimet themelore të lidhura me udhëheqjen e mjedisit përfshijnë rinjohjen e aspekteve dhe ndikimeve në mjedis në bazë të cilave parashtrihen synimet dhe programet, përcillen rezultatet e matshme të zbatimit të tyre, andaj në mënyrë periodike ndërmerren aktivitete për përmirësim permanent.

Nga certifikimi me sistemin e udhëheqjes me mjedisin dhe sigurinë, priten efekte pozitive, siç janë: përmirësimet e gjendjes në perimetrin mjedisor dhe të sigurisë vetanake, investimet më racionale në projektet e mbrojtjes së mjedisit dhe sigurisë, si dhe shumë efekte tjera të ngjashme. Nga ana tjetër, synohet një avancim në raport me institucionet kompetente, duke bërë ngritjen e përgjegjësisë dhe vetëdijes mbi mbrojtjen e mjedisit dhe të sigurisë në tërësi, si dhe duke përmirësuar pasqyrën afariste ndaj publikut të gjerë, gjë që i kontribuon përmbushjes së synimeve themelore afariste të KOSTT-it.

KOSTT gjatë vitit 2018 do të vazhdojë me matjen e FEM(rrezatimeve jo jonizuese) dhe matjen e ndotësve fiziko-kimik dhe kushteve mikroklimatike në vendin e punës në nënstacionet dhe linjat elektrike të tensionit të lartë, si përkushtim për një mjedis të shëndosh dhe përmbushje të kërkesave ligjore sipas Ligjit për Sigurinë dhe Shëndet në Punë, Ligjit për Mbrojtje nga Zhurma dhe Ligjit për Mbrojtje nga Rrezatimi Jo-jonizues, Jonizues dhe Sigurinë Nukleare.

Me këtë qasje KOSTT-i si ndërmarrje publike bëhet anëtar i përhershëm, i vetëdijshëm dhe i përgjegjshëm i mjedisit në të cilin vepron si dhe përmes sistemit që aplikon, me qëllim që ta përparojë cilësinë e jetës në mjedisin e drejtpërdrejtë, si dhe atë në nivelin global.

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 22 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

3.0 SFIDAT

Sfidat për KOSTT, të cilat dalin nga Strategjia e Energjisë së Republikës së Kosovës janë adresuar për arritjen e objektivit të integritimit në tregun rajonal të energjisë, e që lidhen me:

- Krijimin e tregut vendor efektiv konkurrues të energjisë me pjesëmarrje aktive të më shumë se një furnizuesi;
- Krijimin e zonës së përbashkët tregtare energjetike Kosovë-Shqipëri si hap i parë drejt integritimit në tregun rajonal të energjisë;
- Krijimin e bursës së energjisë në bashkëveprim me Shqipërinë;
- Operimin e Operatorit të Transmetimit (KOSTT-it) si zonë rregulluese e pavarur

Për të bërë vlerësimin e mundësive dhe kërcënimeve me të cilat do të ballafaqohet KOSTT-i, është kryer një analizë SWOT³. Rezultatet e kësaj analize janë përmbledhur në vijim.

3.1. Përparësitë

KOSTT konsideron si përparësi: Është ofrues i vetëm i shërbimeve të transmetimit, sistemit dhe tregut, posedon kapacitete njerëzore dhe infrastrukturë teknike të organizuara në një strukturë fleksibile për përcjelljen dhe zbatimin e strategjisë së zhvillimit të sektorit të energjisë; Kapacitetet transmetuese interkonektive të mjaftueshme që mundësojnë tregti ndërkufitare; Baza ligjore në harmoni me direktivat e BE-së; Republika e Kosovës është anëtare e Traktatit për Themelimin e Komunitetit të Energjisë të EJT; Zhvillimi i tregut të përbashkët të energjisë elektrike Kosovë-Shqipëri; kapacitetet njerëzore dhe teknike të nivelit të kënaqshëm për të dhënë shërbime të tilla; kapacitete të kënaqshme për zbatimin e kornizës ligjore dhe rregullative; aplikimi i metodave më të mira për motivimin e punëtorëve; kredibilitetin e arritur në raport me palët e interesit dhe institucionet financiare ndërkombëtare; gatishmërinë dhe aftësinë profesionale për sfida të reja; është një strategjike e sistemit të transmetimit rajonal.

3.2. Dobësitë

Në anën tjetër, KOSTT ka edhe dobësi:

- mungesa e një tregu të mirëfilltë të energjisë elektrike në vend dhe në rajon;
- Edhe pse kuadri ligjor për sektorin e energjisë, i miratuar në vitin 2010, ka mundësuar hapjen graduale të tregut të energjisë elektrike, deri më tani nuk ka treg konkurrues me pakicë të energjisë elektrike në Kosovë. Janë licencuar tre (3) furnizues por që ende janë pasiv në treg;

³ Strengths- Përparësitë, Weakness- Dobësitë, Opportunities- Mundësitë, Threats-Kërcënimet

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 23 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

- Pamundësia e qasjes për menaxhimin e sektorit të energjisë në pjesën veriore të Kosovës;
- integrimi jo adekuat në mekanizmat dhe asociacionet rajonale;
- mungesa e kapaciteteve të nevojshme prodhuese që përdoren si rezervë e rregullimit;
- Mos operimi i KOSTT si Zonë Rregulluese e pavarur;
- pamundësia e ofrimit të shërbimeve ndihmëse (rregullimi sekondar dhe terciar) për operim dhe balancim të sistemit elektroenergjetik në tregun kosovar.

Gjithashtu, duhet cekur se numri i madh i projekteve të parapara që do të zhvillohen në vitin 2018 kërkojnë shkyçje të aseteve ekzistuese në intervale relativisht të gjata kohore, gjë që ndikon në zvogëlimin e sigurisë së furnizimit në disa pjesë të Kosovës, e në disa raste edhe pamundëson furnizim të pa ndërprerë.

3.3. Mundësitë

Mundësitë për KOSTT-in paraqiten nga kyçja e burimeve të reja gjeneruese; rritja e kapaciteteve interkonektive me sistemet fqinje me operimin normal të lp 400kV me Shqipërinë (mundësi për optimizimin dhe shfrytëzimin e burimeve më të lira të energjisë); tregu i përbashkët Kosovë – Shqipëri; zhvillimi i tregut rajonal dhe rritja e mëtejme e vëllimit të tregut të energjisë; ristrukturimi i mëtejme i industrisë energjetike në Kosovë; Ofrimi i shërbimeve konsulente për sektorin e energjisë elektrike, përfshirë edhe nivelin ndërkombëtar; rritja e vëllimit në komercializimin e shërbimeve telekomunikuese nga kapacitetet rezervë; zhvillimi i kapaciteteve interkonektive duke i shfrytëzuar të hyrat e kongestionit; mbulimi i kostove të mirëmbajtjes dhe humbjeve për shkak të transitit. ; Ristrukturimi dhe reformimi i plotë i sektorit të energjisë në përputhje me Direktivat dhe Rregulloret e BE-së; Miratimi i legjislacionit të ri në sektorin e energjisë, me të cilin janë hequr të gjitha pengesat për hapjen efektive të tregut.

3.4. Kërcënimet

Nga ana tjetër, KOSTT-i ballafaqohet me një numër të kërcënimeve, siç janë: Pamundësia e fillimit të operimit të KOSTT-it si zonë/bllok rregullues i njohur nga ENTSO-E, që për shkak të kësaj, nuk menaxhohet te kongestionet e linjave interkonektive, përkatësisht nga alokimi i kapaciteteve; vazhdon bllokimi i KOSTT-it në integrim, respektivisht në zhvillim; vështirësitë e operimit si zonë rregulluese; vështirësitë e mundshme financiare nga mos inkasimi i të hyrave; tregu financiar për sigurimin e mjeteve për investime kapitale; risku rregullator në miratimin e tarifave që nuk reflektojnë koston reale; Mosfunksionimi i tregut të hapur dhe konkurrent i energjisë elektrike në rajon; krizat e mundshme financiare globale, me ndikim negativ në investimet nga jashtë; efienca

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 24 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

prej 4% e kërkuar nga ZRrE, që për KOSTT është e pamundur të arrihet. Gjendja e aseteve të transferuara nga KEK-u gjithashtu paraqesin kërcënim në zvogëlimin e performancës së furnizimit.

Po ashtu, duhet potencuar se kërcënim paraqet edhe vazhdimi i obstrukcioneve nga Serbia në sektorin e energjisë dhe pamundësia e mirëmbajtjes dhe zhvillimit të një pjese të rrjetit transmetues të Kosovës, për shkak të mos implementimit të planit aksional të nënshkruar nga Qeveria e Kosovës dhe e Serbisë. Pamundësia e qasjes për mirëmbajtje në NS Vallaq, si NS që paraqet një nyje shumë të rëndësishme elektroenergjetike, mund të shkaktojë rënie të padëshiruara dhe në këtë mënyrë zvogëlohet siguria e furnizimit me energji elektrike ne disa nga NS-të e kësaj unaze; kufizimi në operimin racional të NS-ve për shkak të mos zhvillimit të infrastrukturës së operimit nga KEDS.

Faktorët e lartshënuar tregojnë se ekziston një bazë për një të ardhme të suksesshme për KOSTT-in, duke pasur parasysh se me përkrahjen e palëve të interesit, KOSTT menaxhon përballjen me sfidat dhe tejkalimin e pengesave.

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 25 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

4.0. PROGRESI DHE ZHVILLIMI

Që nga themelimi, KOSTT-i ka shënuar një progres substancial si organizatë e qëndrueshme dhe efektive. Është zhvilluar struktura organizative, ka marr licencat për Operator të Sistemit të Transmetimit dhe për Operator të Tregut nga ZRRE, si dhe licencën për autorizimin e ofrimit të rrjeteve dhe/ose shërbimeve publike të komunikimeve elektronike për tregun e Kosovës nga ARKEP, është zhvilluar infrastruktura e operimit të sistemit dhe tregut, janë zhvilluar dhe shumë nga kodet e domosdoshme teknike dhe rregullat e tregut dhe do të vazhdojnë të zhvillohen edhe në të ardhmen. Megjithatë, tani është me rëndësi për KOSTT-in që të përgatitet për sfidat e reja me të cilat do të përballlet.

4.1. Zhvillimet e tregut, në Kosovë dhe në rajon

Një ndër objektivat e rëndësishme të KOSTT është integrimi rajonal. Përkundër angazhimeve të vazhdueshme të Operatorit të Tregut në këtë drejtim, KOSTT vazhdon edhe më tutje të ballafaqohet me shumë pengesa drejt integrimit të KOSTT-it në mekanizmat rajonale.

KOSTT është:

1. Vëzhgues në RG SEE⁴
  - a. Vëzhgues në SG CMMI⁵
2. Themelues dhe aksionar i SEE CAO⁶

Hapja e Zyrës rajonale për alokim të koordinuar të kapaciteteve transmetuese interkonektive - CAO do të lehtësojë dhe optimizojë procedurën e alokimit të kapaciteteve dhe vet procesin e shfrytëzimit të interkoneksionit. Vlen të theksohet se themelimi i kësaj Zyre është një hap drejt krijimit të tregut të përbashkët rajonal dhe integrimit në tregun unik Evropian, dhe në anën tjetër, afron Kosovën në përmbushjen e obligimeve të marra në kuadër të Traktatit për Themelimin e Komunitetit të Energjisë dhe procesit të integrimit në BE.

KOSTT më 21 dhjetor 2015 ka nënshkruar Marrëveshjen për ITC (Marrëveshja për kompensimin e ndërsjellë të transitit të energjisë elektrike nëpër TSO-të e Evropës). Marrëveshja ka filluar të implementohet nga 1 Janari 2016 .

⁴ RG SEE- është grup regional në ombrellën e MC –Market Committee – Komiteti i tregut i ENTSO-E dhe i cili do të merret me çështjet e tregut në EJM

⁵ SG CMMI - Nëngrupi për menaxhimin e kongjestioneve dhe integrimin e tregut

⁶ SEE-CAO- zyra për alokim të koordinuar të kapaciteteve interkonektive në EJM me seli në Podgoricë

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 26 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

4.2. Burimet e Ripërtërishme të Energjisë

Burimet e ripërtërishme të energjisë (BRE) përbëjnë një segment të rëndësishëm të sektorit të energjisë, i cili ndikon në përmirësimin e sigurisë së furnizimit me energji, rritjen e zhvillimit ekonomik, diversifikimin e burimeve të shfrytëzueshme të energjisë si dhe në uljen e emetimeve të CO2 dhe mbrojtjen e mjedisit jetësor. Shfrytëzimi i këtyre burimeve për prodhimin e energjisë përbën një objektivi afatgjatë i cili ka të bëjë edhe me respektimin e obligimeve që burojnë nga Traktati i Komunitetit të Energjisë dhe nenit 114 pika b e MSA-së. Si palë e këtij Traktati, Kosova është e obliguar të plotësojë caqet e pjesëmarrjes së energjisë nga Burimet e Ripërtërishme në konsumin final bruto të energjisë për periudhën deri në vitin 2020, në zbatim të Direktivës 2009/28/EC dhe në përputhje me Vendimin e Këshillit të Ministrave të Komunitetit të Energjisë D/2012/04/MC-EnC.

Kjo pjesëmarrje është në përputhje me cakun e obligueshëm prej 25 % i cili parashikohet të plotësohet nga burimet në disponim: energjia ujore; energjia diellore; biomasa solide dhe format e tjera të biomasës; energjia nga era si dhe nga bio karburantet që përdoren për konsumin e energjisë në transport.

Për plotësimin e caqeve të energjisë nga Burimet e Ripërtërishme, një rol të rëndësishëm luan edhe KOSTT-i, që me rregull të veçantë nga ZRrE-ja, mes tjerash, përcaktohen edhe të drejtat dhe obligimet e operatorit të sistemit të transmetimit dhe tregut.

Bazuar në Ligjin për Energjinë Elektrike, Operatori i Sistemit duhet dhënë prioritet dispeçimit të prodhimit të energjisë elektrike nga burimet e ripërtërishme të energjisë, me kusht që të mos bie ndesh me kufizimet e përcaktuara në Kodin e rregullat të transmetimit dhe rregullat e rregulloret tjera) Kurse Operatori i Tregut është përgjegjës për përmbylljen e marrëveshjes për shitblerjen e pjesës së obligueshme të energjisë elektrike të prodhuar nga energjia e burimeve të ripërtërishme, me tarifë të rregulluar.

Një masë stimuluese për Burimet e Ripërtërishme të Energjisë konsiderohet edhe obligimi ligjor që Operatori i Tregut ta blejë tërë sasinë e energjisë së prodhuar nga BRE-të nga prodhuesi, me tarifë të rregulluar, të caktuar nga ZRrE-ja përmes metodologjisë së përcaktuar, e cila merr parasysh kompensimin e furnizuesit publik për kostot shtesë të blerjes së energjisë elektrike nga burimet e ripërtërishme të energjisë.

Operatorët e sistemit përcaktojnë dhe publikojnë rregullat lidhur me kostot për adoptimet teknike të nevojshme për integrimin e BRE-ve në sistem. Këto rregulla i miraton Zyra e Rregullatorit për Energji. Po ashtu, ZRrE-ja siguron që tarifën e transmetimit për prodhuesit e BRE-ve të jenë jo diskriminuese, posaçërisht ato nga rajonet periferike. Sipas Ligjit për Energji Elektrike, ZRrE-ja është përgjegjëse edhe për lëshimin e certifikatave të origjinës për energjinë elektrike të prodhuar nga BRE-të.

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 27 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

4.2. Projektet e reja (Bizneset tjera jo të rregulluara)

Duke konsideruar perspektivën për angazhim në projekte të reja (biznese tjera jo të rregulluara), KOSTT-i duhet të ketë parasysh restriksionet ligjore mbi angazhimin e KOSTT-it në aktivitetet tjera brenda sektorit të energjisë në Kosovë dhe mungesën e fondeve të gatshme për investime. Mundësia më evidente për KOSTT-in tani është implementimi i komercializimit të shërbimeve nga lëmi i telekomunikacionit përkatësisht, paraqitja në treg e kapaciteteve tepriçë të fijeve optike, si biznes sekondar. Këto kapacitete telekomunikuese janë ndërtoar me qëllim të zhvillimit të sistemit të kontrollit dhe monitorimit të operimit të sistemit të transmetimit(SCADA/EMS), mbrojtjes rele, matjeve komerciale dhe TI.

Andaj detyrë kryesore është dhe do të jetë në të ardhmen **sigurimi i mbështetjes telekomunikuese për biznesin kryesor të KOSTT-it.**

Duke hyrë në tregun e telekomunikacionit të Kosovës (biznes sekondar), KOSTT-i do të :

- Zgjerohet në aktivitete të reja telekomunikuese, përveç aktiviteteve ekzistuese.
- Jetë më i përgatitur për të përballuar me sfidat e tregut të Kosovës tani dhe në të ardhmen.
- Realizojë fitim shtesë.
- Arrijë një shkallë më të lartë të efektivitetit të biznesit të KOSTT-it.
- Mund të bashkëpunojë me operatorët fqinjë të infrastrukturës së telekomunikacionit (në bazë të marrëveshjeve rajonale).
- Mbajë një licencë të Operimit të Shërbimeve të Infrastrukturës së Telekomunikacionit.
- Kontribuojë në zhvillimin e TIK-ut (Teknologjia e Informacionit të Komunikimit) në Kosovë.

Për të lehtësuar operacionalizimin e aktiviteteve të lartë përmendura, Banka Botërore ka ofruar një pako mbështetje teknike për KOSTT-in, në kuadër të një granti nga Ndërmarrja Këshilluese për Infrastrukturë Publike-Private (PPIAF) e cila shërbeu si bazë për fillimin e një biznesi të ri në Tregun e telekomunikimeve.

Në kuadër të kësaj mbështetje, konsulenca Deloitte Advisory, në bazë të studimeve të bëra ka përpiluar dhe dorëzuar dokumentacionin me titull: “Facilitation of Efficient Infrastructure Sharing for Kosovo”, ku janë hartuar modelet e kostos në bazë të analizave sensitive për vlerësimin e kostove për rastin e dhënies në shfrytëzim (me qira) të fijeve optike të KOSTT-it.

Me qëllim të përshpejtimit të proceseve, Banka Botërore për një afat të shkurtër ka angazhuar edhe një konsulencë internacionale në mënyrë që KOSTT-it ti ofrojë inpute strategjike për të filluar me dhënien e shërbimeve të infrastrukturës të bazuar në fibra optike. Si rezultat, nga puna e konsulencës afat shkurtër, në muajin Mars 2016, KOSTT-it iu dorëzuan punimet studiuuese në formë

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 28 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

dokumentacioni, si: “Sharing of KOSTT Infrastructure”; “Dark fiber lease Agreement” dhe “KOSTT Telecom Business Plan”.

Në kuadër të këtyre angazhimeve KOSTT-i kishte ngarkuar me detyrë grupin përgjegjës, të udhëhequr nga telekomi i KOSTT-it, që të përpiloj **Rregulloren për shfrytëzimin e përbashkët të infrastrukturës alternative (pasive fibër optike)**, e cila u krye me sukses në afat optimal. Kjo Rregullore kishte për qëllim definimin e kushteve të përgjithshme dhe udhëzimet për ofrim në shfrytëzim të përbashkët të infrastrukturës alternative (pasive/fibër optike), me qëllim të:

- Minimizimit të ndikimit negativ në Operimin e Sistemit Elektroenergetik të Kosovës dhe të uljes së besueshmërisë, me ofrimin e infrastrukturës fibër optike;
- Përcaktimit të çmimit unik për qasje në infrastrukturën fibër optike dhe publikimit të tij në mënyrë transparente dhe jo-diskriminuese;
- Të lehtësimit të ofrimit të shërbimeve të infrastrukturës, procesit të negocimit dhe lidhjes së marrëveshjes/kontratës me palët kërkuese të shërbimeve të tilla.

Kjo Rregullore është aprovuar nga BD në muajin Prill 2017. Në kontinuitet KOSTT Telekom ka punuar në rishikimin e **Planit të Biznesit për operimin e shërbimeve të infrastrukturës në tregun e telekomunikimeve**, me fokus kryesor të vlerësimit të mundësive të këtij biznesi.

Parashikimi i realizimit:

Bazuar në Planin e Biznesit për operimin e shërbimeve të infrastrukturës në tregun e telekomunikimeve dhe bazuar në Rregulloren për shfrytëzimin e përbashkët të infrastrukturës alternative (pasive fibër optike) është bërë e ashtuquajtura llogaritje e profitit dhe humbjeve në procesin e ofrimit të shërbimeve telekomunikuese të KOSTT.

Bazuar në analizën e kërkesës, studimi i Deloitte Advisory tregoi se mesatarisht (në afatin e projektit prej 10 vjetësh), do të ketë kërkesë për 88 çifte FO në 57 linjat ekzistuese FO të KOSTT-it. Në shumicën e lidhjeve, do të ketë kërkesa për vetëm një çift FO, por parashihet që në disa nga lidhjet FO do të ketë kërkesa edhe më të mëdha.

Studimi në fjalë tregoi se në përgjithësi do të ketë kërkesa për: 1.645 km çifte FO.

Për shkak të faktit se KOSTT është ende akter i panjohur në tregun e telekomunikacionit të Kosovës, me Planin e Biznesit për operimin e shërbimeve të infrastrukturës në tregun e telekomunikimeve, përcaktohen këto qëllime biznesi:

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 29 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

- Lidhje prej 115 km një/çift FO me 3 linqe FO (operatorë) në vitin 2017,
- Lidhje prej 279 km shtesë të një/çift FO me 10 linqe FO (operatorë) në vitin 2018,
- Lidhje prej 477 km shtesë të një/çift FO me 20 linqe FO (operatorë) në vitin 2019.

Përveç ngarkesës për dhënie me qera, operatorët do të ngarkohen edhe tarifën e kyçjes / aktivizimit. Çmimi do të jetë 300 euro për çdo pikë përfundimtare.

Bazuar në të gjitha këto rezultate studimore, fakte dhe parashikime, me Planin e Biznesit për operimin e shërbimeve të infrastrukturës në tregun e telekomunikimeve, përcaktohen synimet e mëposhtme të të ardhurave:

- 16,300 EUR në vitin 2017,
- 104,229 EUR në vitin 2018,
- 196,872 EUR në vitin 2019.

4.3. Programi Investiv

4.3.1 Programi Zhvillimor i Transmetimit (PZHT)

Objekti kryesor i Planit Pesëvjeçar Investues 2018-2022 është identifikimi i projekteve (investimi në linjat ajrore , kablore , nënstationet e tensionit të lartë), planifikimi i buxhetit , sigurimi i burimeve të financimit ,për projektet të cilat do të rrisin kapacitetin, besueshmërinë, krijimin e kushteve të sigurta operacionale sipas kriterit N-1, efikasitetin e operimit të rrjetit transmetues , me mbështetje të drejtpërdrejt për sigurinë e furnizimit me energji elektrike kualitative të konsumatorëve. Planin investues përfshinë periudhën pesë vjeçare dhe ndërlidhet me Shqyrtimin e dytë Periodik për Tarifën 5 vjeçare nga ana e ZRrE-së.

Investimet e listuara janë edhe me rëndësi kombëtare , nevoja për integrimin në tregun rajonal që kërkon rritjen-fuqizimin e kapaciteteve të interkoneksionit, sigurinë e sistemit që ndikon në procesin e planifikimit në nivel kombëtar.

Bazuar në Planin Zhvillimor të Transmetimit (PZHT), KOSTT planifikon investimet për projektet kapitale sipas prioriteteve, respektivisht ndarjes në grupe të projekteve :

- Përforcimet në rrjetin e transmetimit ;
- Përkrahja e ngarkesës/nyjet e reja 110/10(20)kV
- Ri-vitalizimi i rrjetit të transmetimit

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 30 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

- Projektet përkrahëse të sistemit të transmetimit (menaxhim, monitorim, matje dhe kontroll)
- Përkrahja e gjenerimit

Shumat e paraqitura në Planin Pesëvjeçar Investues përfshijnë një rang shumë të gjerë nga dhjetëra mijëra deri në dhjetëra miliona euro. Vlera totale e planifikuar në Planin Pesëvjeçar Investiv 2018-2022 planifikohet të jetë përafërsisht 60 mil €. Investimet kapitale vetëm për vitin 2018 planifikohen të jenë diku rreth 20 mil €.

Përgjithësisht, vlerësimet financiare të paraqitura janë bazuar nga përvoja, të fituara nga prodhuesit, çmimet e kontratave (bazuar në ofertat e fundit të pranuar për projektet e ngjashme në Kosovë), si dhe nga vlerësimet, studimet dhe raportet e tjera të bëra nga kompanitë konsultuese.

4.3.2. Projektet dhe Investimet në Sistemin e Transmetimit në Kosovë

Objektivë e veçantë është investimi në Sistemin Transmetues, me qëllim të zhvillimit të rrjetit elektrik rajonal dhe Evropian, duke zvogëluar humbjet teknike në nivelin e lejuar sipas standardeve teknike ndërkombëtare.

Investimet në këto projekte drejtpërsëdrejti ndikojnë në:

- rritjen e kapaciteteve transmetuese nacionale dhe ndërkufitare duke eliminuar fytyrë të ngushta;
- menaxhimin më efikas të sistemit elektroenergetik, duke zbatuar teknologji të avancuara të monitorimit dhe kontrollit;
- rritjen e sigurisë dhe besueshmërisë së sistemit transmetues;
- rritjen e saktësisë së matjeve komerciale, zvogëlimin e humbjeve teknike në rrjet;
- përmirësimin e profilit të tensionit që reflekton në kualitet të lartë të furnizimit me energji elektrike dhe mundësisë së përkrahjes së zhvillimit të gjithëmbarshtëm ekonomik dhe industrial të vendit;
- plotësimin e kriterit N-1 që kërkohet sipas kodit të rrjetit dhe ENTSO-E.

4.4. Përshkrimi i disa projekteve më të rëndësishme

4.4.1 Grupi i projekteve që janë financim nga buxheti i KOSTT

- Kostoja fillestare e themelimit të tregut të përbashkët Kosovë –Shqipëri

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 31 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

Themelimi i APEX -Albanian Power Exchange,ka një kosto fillestare për Zyra, IT, trajnim të stafit dhe të gjitha përgatitjet e nevojshme për të mundësuar operimin e APEX. Këto kosto nuk mbulohen nga tarifa që palët tregtare do të paguajnë për pjesëmarrje në APEX. (APEX) është e kërkuar sipas ENTSO-E.

Në rast vonese, kjo kosto bartet në vitin 2018.

Benefitet:

1. Detyrimet ndërkombëtare – të dy shtetet janë të detyruara për aktivitete që çojnë në integritet rajonale të tregjeve - kjo si pjesë e implementimit të Modelit Evropian (EU Target Model) që është cekur në Samitin e Parisit që merret me projektin rajonal WB6 - themelimi i Bursës e lehtëson këtë detyrim.
2. Efikasiteti – me qëllim të plotësimit të kërkesave të tregut rajonal, çdo shtet duhet të ketë bursën e vet të energjisë, ndërsa duke themeluar një bursë të përbashkët, do të ketë kursime në administrim.
3. Likuiditeti dhe konkurrenca – për shkak të madhësisë së vogël të tregjeve, tregjet e ndara do të jenë më pak likuide se një treg i kombinuar si për nga numri, ashtu edhe për nga sasitë, do të rrisë likuiditetin.
4. Zhvillimet e tregut – Të dy tregjet bashkërisht duke qenë më shumë likuide pa kontrata afatgjate të shitblerjes dhe prokurimit të energjisë, do të siguronin një shkallë më të lartë të konkurrencës dhe benefitit për konsumatorët.
5. Tregtimi efikas ndër-kufitar – Përveç faktit që APEX do të përmirësojë tregtimin ndërmjet Kosovës dhe Shqipërisë edhe tregtimi ndërkufitar i lehtësuar me shtetet e tjera do të rrisë likuiditetin.
6. Resurse të reja të shërbimeve ndihmëse dhe balancimit – Me zhvillimet e reja dhe të pritura drejt tregtimit intraditor, do të rritet mundësia që shërbimet e TSO-së të ofrohen përmes mekanizmave të rinj, që do të përmirësonte efikasitetin dhe do të zvogëlonte kostot.

▪ **Përfshirja e nënstacioneve të reja në sistemin SCADA/EMS në QND dhe QEND**

Ndërtimi i nënstacioneve Drenasi 2, Mitrovica 2, Prishtina 6 , NS Fushë Kosova si dhe Rehabilitimi i nënstacionit Theranda, janë përfshirë në kuadër të projekteve të financuar nga EBRD (kredi afatgjatë me kushte të volitshme). Në kuadër të kësaj pakete nuk ka qenë e përfshirë edhe Integrimi i nënstacioneve të cekura në sistemin SCADA/EMS në Qendrën Nacionale Dispeçerike(QND) dhe Qendrën Emergjente Nacionale Dispeçerike(QEND).

Duke pasur parasysh se ndërtimi i nënstacioneve Drenasi 2, Mitrovica 2, Prishtina 6 dhe rehabilitimi i NS Theranda tani më kanë filluar dhe se ato duhet të përfundojnë në vitin 2018 me ç'rast ato duhet të monitorohen dhe kontrollohen nga QND dhe QEND, është konsideruar e domosdoshme të sigurohet buxheti për vitin 2018 dhe 2019 dhe të bëhet i mundshëm operimi dhe kontrollimi i këtyre nënstacioneve nga dy qendrat e KOSTT-it.

Mos përfshirja e këtyre nënstacioneve do të pamundësojë operimin e sigurt dhe të besueshëm nga QND dhe QEND të sistemit të Transmetimit të Kosovës, do të pamundësojë analizat afatgjatë,

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 32 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

afatmesme si dhe ato në kohën reale të punës së sigurt të këtij sistemi si dhe të gjitha aktivitetet të parapara që duhet ti realizojë Operatori i Sistemit.

Buxheti i paraparë për këtë projekt përfshinë punë softuerike të specializuar në sistemin ekzistues SCADA/EMS, e që përfshinë integrimin e nënstacioneve në pjesën SCADA si dhe në pjesën EMS të sistemit SCADA/EMS.

- **Realizimi i furnizimit të pandërprerë të infrastrukturës së operimit të sigurt të sistemit të Transmetimit në kohën reale të OS**

Pajisjet me të cilat disponon Qendra Nacionale Dispečerike(QND), ndriçimi, dhe shpenzuesit të tjerë, furnizohen nga furnizimi i qytetit , nga KEDS. Gjatë këtij viti, në rrjetin e shpërndarjes me të cilin operon KEDS-i, kanë ndodhur disa avari (Zbrazjet e rrufës në afërsi të ndërtesës së KOSTT-it, lidhjet e shkurta me tokën e tj) të cilat e kanë pamundësuar furnizimin e QND me tension si dhe kanë shkaktuar ndërprerjen e dhunshme të të gjitha pajisjeve kompjuterike të cilat ndodhen në QND. Ky efekt është përcjellë në të gjithë Sektorët që ndodhen në të njëjtin nivel me QND dhe të cilat i japin shërbime QND si dhe OS, për t'i realizuar aktivitetet për operim të sigurt dhe të besueshëm të sistemit të Transmetimit të KOSTT-it. Duhet të cekim se këtë vit kemi pasur së paku 10 avari të tilla e të cilat kanë dëmtuar pajisjet të cilat kanë qenë të kyçura në fazën që ka pësuar avari.

Për të evituar rëniet e tilla, për të parandaluar dëmtimet e pajisjeve për shkak të këtyre rënieve, si dhe për të siguruar furnizimin e pa ndërprerë me tension të QND dhe shërbimeve që veprojnë në Operim të Sistemit(OS) së bashku me QND, KOSTT ka paraparë të furnizohet me një UPS profesional e të dedikuar për furnizim të pajisjeve kompjuterike, që do të punojë pa ndërprerë, pa marrë parasysh avaritë që vijnë jashtë tij.

- **Furnizim me harduer**

KOSTT ka në shfrytëzim rreth 200 PC aktive, 15 serverë, 2 storage, 60 switch, 50 printer, 45 pajisje të kontrollës kohore dhe pajisje tjera përcjellëse. Konform politikave të sektorit të TI-së ndërrimi i PC-ve bëhet në çdo pesë vjet, aq sa zgjatë amortizimi i tyre. Përveç PC-ve në kuadër të buxhetit për harduer hyjnë edhe blerjet e serverëve, storage, switch, shirtat magnetik, printerët dhe pajisjet tjera përcjellëse, të cilat po ashtu kanë kohën e vetë të amortizimit.

Buxheti për harduer për vitin 2019 është më i lartë se për vitet tjera për shkak se këtë vit parashihet edhe migrimi i sistemit të TI-së e me këtë edhe rritet nevoja për blerje të PC-ve me performanca më të mira.

- **Furnizimi me pjesë për linja, vjerrëse dhe shtrënguese, OPGW, joint box dhe pajisje tjera përcjellëse**

Furnizimin me pjesë rezerve për linja që përfshin furnizimi me izolatorë, kleme presuese dhe rrymore, materialeve varëse dhe shtrënguese, veglave për punë dhe pjesëve tjera për nevojat e KOSTT, synon rritjen e sigurisë së sistemit transmetues në atë mënyrë që siguron kthimin në punë

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 33 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

të elementeve të dëmtuara në afat sa më të shkurtër duke optimizuar kohën e procedurave dhe afateve kohore, mundësinë e dështimit të procedurave si dhe pengesave tjera të natyrave të ndryshme .

KOSTT është obligues që të furnizoj me pajisje rezervë me qëllim që të :

- Parandalojë prishjet në sistemin 110/220/400 kV që do të paraqiteshin si pasojë e dukurive atmosferike
- Ndërrimin e pajisjeve të dëmtuara apo të prishura për shkaqe teknike
- Sigurojë funksionimin normal të linjave në zonën më aktive të mbitensioneve në zonat e caktuara në hartën keronautike.
- Realizimi i planit të mirëmbajtjes dhe riparimit të linjave përgjatë viteve 2018-2022
- Rritja e sigurisë në punë për stafin i cili punon në punë në lartësi.
- Veprim i shpejt në rastet urgjente

Implementimi i këtij projekti do të kontribuojë në ngritjen e sigurisë dhe besueshmërisë së sistemit transmetues, në kualitetin e energjisë elektrike, minimizimin e jo furnizimit të konsumatorit me energji elektrike, në shpejtësinë e eliminimit të prishjeve etj.

- **Renovimi i ndërtesave Komanduese ne:1. NS Deçani,NS Lipjani, 2.NS Burim,NS Viti; 3.NS Pr3 ,NS PZ3; 4.NS Gjakova 2,NS Besiana dhe 5. NS Vitia, Gjakova 1,**

Duke u bazuar në përmirësimin e vazhdueshëm të kushteve të punës në të gjitha objektet e KOSTT, si dhe në eficiencën e energjisë, në këto objekte janë paraparë projektet për renovimin e NS-ve të cilat kanë dritaret e vjetruara nga profilet metalike dhe qelq jo termik, dyer të vjetra, tualete të vjetruara, si dhe fasadë e cila nuk është e izoluar termikisht. Për këtë qëllim janë paraparë renovimet e Ndërtesave Komanduese duke i klasifikuar sipas prioriteteve në NS Lipjani, Deçan, etj.

Rrethojat ekzistuese në këto NS janë të vjetruara dhe të koroduara me dyer që shpesh nuk janë funksionale dhe nuk janë në harmoni me nivelin e sigurisë që cili kërkohet për NS-të e KOSTT-it.

Kompletimi i infrastrukturës dhe kyçjeve në rrjetet e qytetit aty ku ekziston mundësia, është obligim në aspektin mjedisore. Për të gjitha objektet e KOSTT në bashkëpunim me organet Komunale, duhet të bëhet kjo kyçje, fillimisht në NS e regjionit të Prizrenit /Prizreni 1, Prizreni 2, Prizreni 3 të cilat kanë gropa septike/ duke vazhduar me objektet tjera.

- **Investimet në infrastrukturë për Monitorim & Kontrollë në kuadër të SCADA**

Për avancimin dhe përparimin e sistemit të monitorimit dhe kontrollit për operimin e sistemit të transmetimit janë planifikuar të zhvillohet aktivitetet vijuese:

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 34 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

- **Furnizimi me monitor të ri digjital te murit te QND (wall board) dhe demontimi i monitorit ekzistues nga QDN (Qendra Dispeçerike Nacionale) ne QDEN (Qendra Dispeçerike Emergjente Nacionale).**

Monitori ekzistues i murit për shkak të punës 24 orë pa ndërprerë është amortizuar dukshëm dhe servisimi me zëvendësim të vetëm një kubi kushton së paku 12,000.00 € (ekzistojnë 15 të tillë). Sipas vjetërsisë së eksploatimit të këtij monitori, parashihet që shpenzimet e servisimit të ngriten mbi 70,000.0 € në vit, gjë që nuk janë të justifikueshme.

Këtu vlen të ceket fakti se puna e kubeve punon në parimin e projektorëve, ku jetëgjatësia e trupit ndriçues VTRON është maksimalisht 10000 orë, që d.m.th. 1.14 vite, ndërsa vet ‘wallboard’ është në punë të pandërprerë që nga qershori 2011, konkretisht qe 55400 orë, që i bie se së paku 5 herë është dashur të zëvendësohen trupat VTRON të lartcekur. Sasia rezervë e trupave ndriçues është harxhuar që pas dy viteve të operimit të kësaj infrastrukture, ndërsa nga vijat buxhetore për mirëmbajtje të SCADA\EMS është bërë sigurimi (liferimi i të njëjtave). Meqenëse kohëve të fundit ka filluar të ketë vështirësi të konsiderueshme për gjetjen në treg të trupave ndriçues VTRON, është pamundësuar zëvendësimi me kohë i pajisjeve të dëmtuara të VTRON, duke pasur për pasojë humbjen e aftësisë për shfaqje kualitative të fotografisë së SEE, kështu që ka ndikim të ndjeshëm për monitorim të pamjes së SEE në kohë reale, e me këtë pengon operimin e sigurt të sistemit të transmetimit. Gjithashtu vlen të ceket se puna e tyre gjatë sezonit veror përcillet me lirim të ndjeshëm të temperaturave për shkak të trupave ndriçues, kështu që gjatë gjithë kohës duhet siguruar ftohje shtesë dhe rezervë, përmes sistemeve të ‘aircondition’, që në fakt e rrisin koston e shpenzimeve të energjisë elektrike.

Duke pasur për bazë faktet e cekura më lart, si dhe faktin se sigurimi i pjesëve rezervë për mirëmbajtje është vështirësuar në masë të konsiderueshme kohëve të fundit, ngase po shkohet në versione të reja me performanca shumë më të avancuara, duhet vendosur një monitor të ri, i cili do të mundësojë eksploatim së paku 6 vite, pa pasur nevojë për mirëmbajtje periodike, e që do të krijojë kushte për operim të sigurt dhe të besueshëm të sistemit të transmetimit nga Qendra Nacionale Dispeçerike (pamja dinamike dhe e qartë e elementeve të mbikëqyrura).

- **Realizimi i infrastrukturës për qasje nga distanca në të gjitha “Pajisjet Inteligjente Digjitale” me qëllim të mirëmbajtjes preventive.**

Kjo vijë buxhetore nevojitet për të vendosur pajisje të domosdoshme për të mundësuar qasjen në pajisjet e mbrojtjeve rele, BCU-ve, IED-ve dhe pajisjeve tjera digjitale në të gjitha nënstacionet nga zyrat e KOSTT-it dhe nga të gjithë shfrytëzuesit që mirëmbajnë pajisjet e tilla, me qëllim të intervenimit me kohe dhe të servisimit apo konfigurimit të këtyre pajisjeve para se të ndodhe ndonjë avari. Me këtë investim zvogëlohen dukshëm shpenzimet e mirëmbajtjes aktuale (zvogëlim i karburanteve për vetura për inspektimin e pajisjeve në teren, zvogëlohet numri i orëve jashtë orarit për shkaqe të njëjta, zvogëlohet koha e intervenimit dhe servisimit sepse informatat mbi prishjet e

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 35 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

paraqitura sigurohen shumë më shpejt, pa shpenzuar kohë për shkuarje në nënstacion tek pajisja) Si rezultat i këtij zhvillimi, ngritet dukshëm aftësia e operimit të sistemit në kohën reale nga QND dhe QEND].

- **Sigurimi i furnizimit të pandërprerë i “Infrastrukturës Monitoruese dhe të Kontrollit” për operim të sistemit të transmetimit në kohën reale nga Qendra Dispeçerike Nacionale**

Për te garantuar furnizim të pandërprerë në masë të kënaqshme për gjithë sektorët me ndjeshmëri vitale për operimin e sistemit, në kohë reale në rend të parë por edhe atyre operative planifikuese me rëndësi të veçantë, si dhe për te parandaluar dëmtimet e pajisjeve për monitorim, kontroll dhe telekomunikim nga mbetja pa furnizim me energji elektrike, nevojite që sa më shpejt të implementohet kërkesa e titulluar më lart.

Pajisjet me te cilat disponon Qendra Nacionale Dispeçerike (QND), ndriçimi, dhe shpenzuesit te tjerë furnizohen nga furnizimi I qytetit. Gjate këtij viti ne rrjetin e shpërndarjes me te cilin operon KEDS-I kane ndodhur disa avari (Zbrazjet atmosferike ne afërsi te ndërtesës se KOSTT-it, lidhjet e shkurta në rrjetin furnizues etj.) te cilat e kane pamundësuar furnizimin e QND me tension si dhe kane shkaktuar ndërprerje te dhunshme te te gjitha pajisjeve kompjuterike te cilat ndodhen ne QND. Ky efekt është përcjellur ne te gjitha Sektorët qe ndodhen ne te njëjtin nivel me QND dhe te cilat I japin shërbime QND si dhe Operatorit të Sistemit për ti realizuar aktivitete për operim te sigurt dhe te besueshëm te sistemit te transmetimit te KOSTT-it. Edhe pse KOSTT posedon Diesel gjenerator ai nuk ka garantuar furnizim të pandërprerë të QDN. Duhet te cekim se këtë vite kemi pasur se paku 10 avari te tilla e te cilat na kane dëmtuar pajisjet te cilat kane qenë te kyçura ne fazën qe ka pësuar avari.

Për shkaqe të tilla, si dhe për të siguruar furnizimin e pa ndërprerë me tension të QND dhe shërbimeve që veprojnë në kuadër të Operimit te Sistemit(OS) së bashku me QND, KOSTT ka paraparë të furnizohet me një UPS profesional të dedikuar për furnizim të pajisjeve kompjuterike e që do të punojë pa ndërpre, pa marrë parasysh avaritë që ndodhin në rrjetin furnizues.

- **Përfshirja e nënstacioneve të reja në sistemin SCADA/EMS në QND dhe QEND.**

Kjo vijë buxhetore nevojitet për t'i mbuluar shpenzimet e integritit të nënstacioneve të implementuara sipas projektit të kredisë së EBRD-së dhe me qëllim të rritjes së operimit të sigurt dhe të besueshëm nga QND dhe QEND të këtyre 4 nënstacioneve në kohën reale. Në projektin e realizuar nga EBRD fondi i destinuar nuk ka mundur me i mbulua këto shpenzime, prandaj duhet të mbulohen nga buxheti i KOSTT-it.

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>fajqe 36 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

4.4.2. Projektet në përkrahje të ngarkesës – bashkëfinancim BERZH/KOSTT (vazhdimësi)

Këto projekte priten të financohen në formë të kredisë nga BERZH (EBRD) dhe një pjesë nga vetëfinancimi i KOSTT-it. Paket projekti është i ndarë në tre LOT, ku LOT 1 përfshinë nënstacionet e reja, LOT 2 Transformatorët e fuqisë dhe LOT 3 linjat kabllorike dhe linjat ajrore. Faza e parë e implementimit të projekteve për përkrahje të ngarkesës ka filluar në Mars të vitit 2015 me nënshkrimin e kontratës me kompaninë konsulentë për përgatitjen e tender dosjes.

Pas përfundimit të punëve në përgatitjen e tender dosjes, shpalljes së tenderit, evaluimit dhe përzgjedhjes së ofertuesve më të mirë në tremujorin e dytë të vitit 2016 janë nënshkruar kontratat dhe projektet priten të përfundojnë në vitin 2018.

4.4.2.1 Paket projekti LOT 1 – Nënstationet GIS Sistem :

- *Ndërtimi i nënstacionit të ri NS 110/10(20)kV - Mitrovica 2 , tipit GIS sistem për instalim të brendshëm;*
- *Ndërtimi i nënstacionit të ri NS 110/10(20)kV – Prishtina 6, tipit GIS sistem për instalim të brendshëm;*
- *Ndërtimi i nënstacionit të ri NS 110/10(20)kV – Fushë Kosova , tipit GIS sistem për instalim të jashtëm;*
- *Ndërtimi i nënstacionit të ri NS 220/10(20)kV– Drenasi 2 , tipit GIS sistem për instalim të jashtëm;*
- *Rehabilitimi i NS 110/10 (20) kV Theranda , shndërrimi në HIS sistem për instalim të jashtëm ;*
- *Sistemi i ri i pajisjeve –HIS të fushave kabllorike në NS Prishtina 4*

4.4.2.2 Paket Projekti LOT 2 – Transformatorët e fuqisë

Furnizimi dhe instalimi i transformatorëve të fuqisë:

- *Dy (2)x110/10 (20) kV transformatorë , 40 MVA në NS Mitrovica 2,*
- *Dy (2)x110/10 kV (20) transformatorët , 40 MVA në NS Prishtina 6,*
- *Dy (2)x110/10 kV (20) transformatorët , 40 MVA në NS Fushë Kosova,*
- *Dy (2)x220/10 (20) kV transformatorë, 40 MVA në NS Drenasi 2,*

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 37 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

4.4.2.3. Paket Projekti LOT 3 – Linjat transmetuese dhe kabllot nëntokësore 110kV

Furnizimi ndërtimi dhe instalimi :

- *Ndërtimi i linjës nëntokësore të dyfishtë - kabllore 110kV prej të NS Mitrovica 2 deri te pika kyçese, linja ajrore 110kV ;*
- *Ndërtimi i linjës nëntokësore të dyfishtë - kabllore 110kV në mes të NS Prishtina 4 dhe nënstacionit të ri Prishtina 6;*
- *Ndërtimi i linjës nëntokësore të dyfishtë - kabllore 110kV prej NS Fushë Kosova deri te pika kyçese , linja ajrore 110kV ;*
- *Ndërtimi i linjës së dyfishtë ajrore 220kV në mes të nënstacionit të ri NS Drenasi 2 dhe linjës transmetuese 220kV*
- *Ndërtimi i linjës së re të njëfishtë 110kV në mes të NS Rahoveci dhe NS Theranda*

Përshkrimi i Projekteve për përkrahje të ngarkesës

Paket Projekti NS 110/10(20)kV Mitrovica 2 e linjat transmetuese 110 kV

Rritja e vazhdueshme e kërkesës për energji elektrike në zonën e Mitrovicës inicoi nevojën për krijimin e nyjës së re shpërndarëse në atë zonë. Pjesa jugore e Mitrovicës aktualisht furnizohet nga nënstacioni i cili i përket kompleksit industrial Trepça. Kapacitetet aktuale të rrjetit të shpërndarjes janë të limituara dhe në ngarkesën e pikut shfaqet mbi-ngarkim i linjave dhe kabllave të tensionit 35 kV dhe 10 kV. Në anën tjetër, zhvillimi i industrisë xehëtaro-metalurgjike kërkon furnizim të veçantë, të sigurt dhe të pavarur. Duke pas parasysh këta faktorë, është jashtëzakonisht i rëndësishëm ndërtimi i NS Mitrovica 2, 110/10(20) kV me kapacitet transformues 2x40 MVA.

Duke u bazuar në aspektin e sigurisë së operimit të Sistemit të Transmetimit, nënstacioni MITROVICA 2 do të ndërtohet në afërsi të dy linjave ekzistuese L125/3 Trepça-Vallaq dhe L163/2 Palaj-Vallaq. Mënyra e kyçjes në rrjetin e transmetimit të NS MITROVICA 2 do të realizohet përmes linjës së dyfishtë kabllorike me gjatësi rreth 1.6 km. Kabllot e llojit XLPE Al 1000 mm², do të lidhen në linjën ekzistuese NS Palaj – NS Vallaq, që nënkupton lidhje të dyanshme të nënstacionit të ri, njëra nga NS Palaj dhe tjetra nga NS Vallaqi. Me këtë topologji, ky nënstacion mundëson siguri të lartë në aspektin e kriterit të sigurisë N-1 dhe si i tillë do të paraqet një shumë të rëndësishme 110kV për sistemin elektroenergetik të Kosovës. Në aspektin e rrjedhave të fuqisë dhe kriterëve të sigurisë, ky konfiguracion mundëson plotësimin e kriterëve që dalin nga Kodi i Rrjetit,

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 38 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

respektivisht tejkalon edhe atë, duke mundësuar edhe plotësimin e kriterit N-2. Nënstacioni kryesisht do të furnizohet nga NS Peja 3 dhe NS Kosova A.

Përfitimet e pritshme nga projekti janë:

- Furnizim afatgjatë i sigurt dhe i besueshëm i konsumit të pjesës jugore të Mitrovicës;
- Reduktimi i sasive të konsiderueshme të energjisë së padërguar te konsumi, si rezultat i eliminimit të ngulfatjeve në rrjetin e shpërndarjes 35 kV;
- Ngritja e sigurisë së furnizimit të kompleksit xehëtaro-metalurgjik Trepça për shkak të zhvendosjes së furnizimit nga NS Trepça në NS Mitrovica 2;
- Reduktimi i humbjeve teknike të fuqisë në rrjetin e shpërndarjes dhe krijimi i kushteve në ri ngritjen e rrjetit 10 kV në nivel 20 kV;
- Sigurim i kushteve për zhvillim ekonomik të Mitrovicës, në aspektin e furnizimit të qëndrueshëm dhe cilësor me energji elektrike.

Paket Projekti i NS 110/10(20) kV-Prishtina 6 me linjat kabllorike nëntokësore 110 kV

Në aspektin e sigurisë së furnizimit të konsumatorëve distributiv, ndërtimi i nënstacionit të ri Prishtina 6 në qendër të Prishtinës, është i domosdoshëm pasi që kapacitetet aktuale të nënstacioneve distributive NS Prishtina 1, NS Prishtina 2 dhe NS Prishtina 3, nuk do të jenë të mjaftueshme në një periudhë afatmesme kohore. Konsumi i Prishtinës me rrethinë përbën konsumin më të lartë në Kosovë, që paraqet pothuajse 25% të konsumit nacional. Problemet e kapaciteteve të shpërndarjes janë të theksuara gjatë konsumit dimëror dhe në veçanti situata përkeqësohet nëse në ngrohtoren e kryeqytetit paraqiten probleme, me ç'rast shpenzimet e energjisë elektrike rriten dukshëm. Pozicioni i propozuar i nënstacionit të ri gjendet në apo afër objektit të mbyllur të NS Prishtina III 35/10 kV, i cili gjendet pranë objektit kryesor të KEK-ut dhe atij të KOSTT-it. Pozita gjeografike e nënstacionit i cili gjendet në zonë urbane determinon qartë mënyrën e furnizimit të nënstacionit përmes kabllorëve nëntokësorë. Gjithashtu edhe lloji i pajisjeve të tensionit të lartë duhet të jetë modular-kompakt apo siç quhet në teknologji "GIS" e cila kërkon hapësirë të vogël për ndërtim.

Traseja e linjës kabllorike nëntokësore ka gjatësinë ~ 3.2 km. Ekipet e përbashkëta KOSTT –OSSH dhe konsulentit, kanë intensifikuar vizitat në Komunën e Prishtinës dhe kanë përcaktuar trasenë e kabllorëve 110 kV.

Përfitimet e pritshme nga projekti janë:

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 39 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

- Furnizimi i besueshëm dhe kualitativ i konsumit të qendrës së kryeqytetit;
- Shkarkimi i transformatorëve në NS Prishtina 1, 2 dhe 3;
- Reduktimi i humbjeve teknike në rrjetin e shpërndarjes;
- Optimizimi i rrjedhave të fuqisë në linjat 110 kV si rrjedhojë e shkarkimit të transformatorëve në NS Prishtina 1, 2 dhe 3 dhe
- Reduktimi i sasive të mëdha të energjisë së padërguar te konsumatori si rrjedhojë e eliminimit të fyteve të ngushta në rrjetin e shpërndarjes.

Paket Projekti i NS 110/10(20) kV-Fushë Kosovë me linjat transmetuese 110 kV

Në listën e projekteve me prioritet nga këndvështrimi i KEDS-it është ndërtimi i nënstacionit Fushë Kosova 110/10(20) kV në afërsi të nënstacionit ekzistues 35/10 kV. Ky nënstacion furnizohet përmes dy linjave 35 kV, 95 mm² nga NS Kosova A dhe NS Prishtina1. Në bazë të informacioneve nga KEDS, kapacitetet transformuese 35/10 kV janë afër kufirit kritik, ndërsa në anën tjetër ngarkesa në rajonin e Fushë Kosovës ka tendencë të rritjes së vazhdueshme. Për këtë arsye është parë e nevojshme që të krijohet njëja e re 110/10(20) kV në Fushë Kosovë, e cila do të përmban kapacitete të mjaftueshme transformuese afatgjatë 2x40 MVA, e cila do të mund të përcjell ngritjen e vazhdueshme të ngarkesës, dhe atë sipas kriterëve teknike të rezervës transformuese. Ndërtimi i nënstacionit do të ndikoj në shkarkimin e transformatorëve në NS Prishtina 1 dhe NS Kosova A dhe reduktimin e rrjedhave të fuqisë në linjat furnizuese të NS Prishtina 1. Në aspektin teknik të kyçjes bazuar në pozicionin gjeografik të nënstacionit, pozita optimale e kyçjes në rrjetin e transmetimit do të jetë linja 110 kV L112, NS Kosova A- NS Lipjan e cila kalon afër pozitës së propozuar. Rrjeti i kyçjes së nënstacionit të ri 110 kV në Fushë Kosovë do të jetë i kombinuar, linjë ajrore/kablllo nëntokësore. Pika e kyçjes do të realizohet në zonë jo urbane dhe nga ajo do të vazhdohet me linjë të dyfishtë ajrore me gjatësi 1.4 km. Linja do të përshtatet dimensioneve të përçueseve të linjës në të cilën kyçet, pra do të jetë me seksion 360 mm². Linja ajrore do të shtrihet deri në fillimin e zonës së urbanizuar. Pothuajse gjysma e trasesë së nevojshme për kyçe të nënstacionit shtrihet në një zonë tejet të urbanizuar. Për këtë arsye vazhdimi i 1.35 km linjës nga linja ajrore deri te nënstacioni, do të bëhet me kablllo të dyfishtë nëntokësore e llojit XLPE Al, 1000 mm². Lidhja e dyanshme e nënstacionit mundëson plotësim të kriterit të sigurisë N-1, duke e bërë mjaftueshëm të sigurt furnizimin e konsumit të Fushë Kosovës.

Përfitimet e pritshme nga projekti janë:

- Furnizimi i besueshëm dhe kualitativ i konsumit të Fushë Kosovës;
- Shkarkimi i transformatorëve në NS Prishtina 1 dhe NS Kosova A;

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>fajqe 40 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

- Reduktimi i humbjeve teknike në rrjetin e shpërndarjes
- Shfrytëzimi optimal i linjës së konvertuar L112 (Kosova A-Lipjan – Ferizaj 2);
- Optimizimi i rrjedhave të fuqisë në linjat 110 kV që furnizojnë nënstationet e Prishtinës si rrjedhojë e shkarkimit të transformatorëve në NS Prishtina 1 dhe Kosova A dhe
- Reduktimi i sasive të mëdha të energjisë së padërguar te konsumatori si rrjedhojë e eliminimit të fyteve të ngushta në rrjetin e shpërndarjes.

Paket Projekti NS Drenasi 2, 220/35/10(20) kV me linjat transmetuese 220 kV

Drenasi me rrethinë aktualisht furnizohet nga nënstationi industrial Feronikeli, 220/35 kV, 2x160 MVA. Furnizimi bëhet përmes linjës 35 kV e cila furnizon nënstationin 3x8 MVA, 35/10 kV. Nga ky nënstation furnizohet konsumi i zonës industriale në Komoran, ngarkesa e të cilit është në rritje të vazhdueshme. Për të mos implikuar sigurinë e furnizimit të shkrtores së Feronikelit, si dhe për të ngritur kapacitetet furnizuese për konsumin e rajonit të Drenasit, KEDS në Planin e tij Zhvillimor në konsultim dhe harmonizim me KOSTT, ka futur në prioritet ndërtimin e NS Drenasi 2, 220/10(20) kV me kapacitet të planifikuar 2x40MVA, ndërsa fillimisht me vetëm një transformator 40MVA. Nënstationi do të ndërtohet afër qendrës së ngarkesës, respektivisht afër nënstationit ekzistues 35/10 kV. Në bazë të analizës kompjuterike dhe kriterëve tekniko-ekonomike, konfiguracioni optimal i furnizimit të NS Drenasi 2, është furnizimi i nënstationit me një linjë dyfishe 220 kV, me gjatësi 3 km, e cila do të lidhet në linjën 220 kV NS Prizreni 2-NSSH Drenasi 1.

Përfitimet e pritshme nga projekti janë:

- Furnizimi i besueshëm dhe kualitativ i konsumit të Drenasit me rrethinë;
- Reduktimi i sasive të mëdha të energjisë së padërguar te konsumatori si rrjedhojë e eliminimit të fyteve të ngushta në rrjetin e shpërndarjes;
- Reduktimi i humbjeve teknike në rrjetin e shpërndarjes;
- Përkrahje e zhvillimit ekonomik të rajonit të Drenasit;
- Furnizim kualitativ i zonës industriale në Komoran.

Ri-vitalizimi i Nënstationit NS Theranda dhe ndërtimi i linjës së re 110kV NS Therandë – NS Rahovec

Ky projekt është i rëndësishëm së veçantë, pasi që ndërlidhet me projektin e ndërtimit të NS Malisheva ku linja e re 110 kV; Malishevë – Therandë do të kyçet në këtë nënstation. Gjithashtu bazuar në aplikacionin për kyçje në rrjetin e transmetimit të Parkut Energjetik me erë “Budakova” me kapacitet

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 41 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

të instaluar 48 MW, dhe analizës teknike të kryer, ky park do të kyçet pikërisht në NS Theranda. Konfiguracioni aktual i zbarrave (sistemi H) të NS Theranda nuk mundëson optimizim të operimit të sistemit, ndërsa paraqet pengesë në procesin e mirëmbajtjes. Në bazë të standardeve të planifikimit, nënstationet të cilat kanë tri apo më shumë linja, duhet të konfigurohen me sistem të zbarrave të dyfishta dhe me fushë lidhëse. Ky projekt parasheh ndërrimin e pajisjeve ekzistuese të tensionit të lartë 110 kV, ndërtimin e sistemit të zbarrave të dyfishta (360 mm²), instalimin e fushës lidhëse 110 kV dhe ndërrimin e fushave transformatorike të tensionit të mesëm. Sistemi i mbrojtjeve ekzistuese rele të fushave të linjave parashihet të ndërrohet me rele moderne numerike. Paket projekti NS Malisheva me linjat 110 kV dhe projekti i ri-vitalizimit të nënstationit duhet të integrohen në projekt të përbashkët.

Përfitimet e pritshme nga projekti janë:

- Ngritja e sigurisë dhe besueshmërisë së operimit të nënstationit ;
- Optimizimi i operimit të nënstationit pas kalimit në sistem të zbarrave të dyfishta
- Reduktimi i energjisë së padërguar te konsumatori
- Ngritja e sigurisë së personelit që punon në nënstation si dhe personelit të mirëmbajtjes

Projekti planifikohet të jetë në kohë i koordinuar me projektin e linjës së re 110 kV Rahovec-Therandë, respektivisht në tremujorin e dytë të vitit **2018**.

4.4.3. Projektet e reja

- **“ Përmirësimi i rrjetit të transmetimit faza e VI dhe VII “**

Faza VI dhe VII paraqesin projektet e reja, të cilat do të financohen nga KfW dhe si të tilla synojnë vazhdimin e përforcimit të rrjetit të transmetimit si dhe përkrahjen e zhvillimit të ngarkesës, me qëllim të ngritjes së sigurisë së transmetimit të energjisë elektrike deri te konsumi, në domenin afatgjatë kohorë duke plotësuar kriteret teknike që kërkohen në Kodin e Rrjetit. Në vijim janë paraqitur arsyet dhe ndikimet e projekteve të reja të fazës VI dhe VII. Janë zhvilluar të gjitha marrëveshjet me bankën KfW dhe pritet aprovimi i kredisë nga Kuvendit i Kosovës, konform ligjeve në fuqi.

- **Projekti (T&D/DRAGASH): NS Dragashi dhe linja 110 kV NS Kukës-NS Dragash- NS Prizren 2**

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 42 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

Konsumi i Energjisë elektrike në rajonet Dragash dhe Zhur realizohet përmes rrjetit të shpërndarjes 35 kV dhe 10 kV, i shtrirë në pjesën jugore të territorit të Kosovës. Linja kryesore e furnizimit është linja 35 kV e kyçur në NS Prizreni 1, 110/35/10 kV, e cila furnizon në lidhje serike konsumin e Zhurit dhe Dragashit. Në Dragash është në operim nënstationi 35/10 kV i cili ka dy transformatorë me kapacitet total $8+4=12$ MVA. Siguria e furnizimit të kërkesës për energji elektrike për zonat në fjalë nuk është e kënaqshme. Arsyet kryesore janë listuar si më poshtë:

- a) Konsumi i Dragashit dhe Zhurit furnizohet përmes linjës së vetme 35 kV, e seksionit të tërthortë $Al\text{Çe } 95\text{mm}^2$ me gjatësi 11km deri në Zhur dhe 11 km tjera me përçues $Cu 35\text{mm}^2$ deri në Dragash. Seksioni i hollë dhe gjatësia e madhe e linjës shkaktojnë humbje të mëdha të fuqisë aktive/reaktive, me reflektim negativ në kualitetin e furnizimit me energji elektrike.
- b) Niveli i tensionit 35 kV, 10 kV dhe 0.4 kV në rrjetin e shpërndarjes në rajonin e Dragashit gjatë sezonit të ngarkesave të larta është nën nivelin e lejuar nga Kodi i Shpërndarjes.
- c) Transformatorët në nënstationin ekzistues 35/10 kV gjatë konsumit dimërorë tej-ngarkohen në vlera të cilat detyrimisht kërkojnë reduktim të ngarkesës për të evituar rënien totale të transformatorëve. I njëjti problem shfaqet edhe në linjën furnizuese 35 kV me paraqitje të shpeshta të tej-ngarkesës që shumë herë rezultojnë me veprim të mbrojtjes nga mbingarkesa (shkyçje të linjës) dhe ndërprerjen totale të furnizimit.
- d) Shkyçja e linjës së vetme 35 kV dhe reduktimet e planifikuara të ngarkesës për të evituar mos-furnizimin e plotë, shkaktojnë sasi të mëdha të energjisë elektrike të pa-dërguar te konsumatori. Mos liferimi i energjisë elektrike dëmton zhvillimin e gjithmbarshëm të aktiviteteve ekonomike dhe jetësore të popullatës që graviton në komunën e Dragashit.
- e) Në NS Dragashi 35/10 kV përmes linjës 35 kV, $Cu 35\text{mm}^2$ me gjatësi 5 km është i kyçur hidrocentrali i vogël Dikance. Çdo problem në rrjet në nënstation ndikon negativisht në sigurinë dhe besueshmërinë e operimit të këtij hidrocentrali. Diferenca e lartë e tensioneve krijojnë probleme në sinkronizim të HC Dikance me rrjetin 35 kV.
- f) Potencialet e mëdha turistike si dhe mundësitë e zhvillimit të industrisë së lehtë në rajonin e Dragashit influencohen negativisht për shkak të mos sigurisë për furnizim të qëndrueshëm dhe kualitativ me energji elektrike.

Eliminimi i problemeve të lartpërmendura në domen afatgjatë kohorë realizohet pas ndërtimit të nënstationit të ri 110/35/10(20) kV, me kapacitet 2×40 MVA në Dragash dhe linjave 110 kV.

- **Projektet (T&D/TR_LIPJ, KLINA, GJIL5): Transformatorët shtesë në NS Klina**

Nënstationi në NS Klina aktualisht operon me vetëm një transformator. Operimi me vetëm një transformator paraqet problem të madh në rast të rënies së paplanifikuar të tij. Në zonat ku janë lokalizuar nënstationet e lartpërmendura nuk ekziston furnizim rezervë (rrjet unazor në tension të

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 43 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

mesëm), i cili për raste të tilla për një kohë të shkurtë do të transferonte furnizimin nga rrjeti në prishje në rrjetin e tensionit të mesëm. Nënstacioni që operon me vetëm një transformator, vështirëson procesin e mirëmbajtës periodike të transformatorit dhe fushave të tij (110 kV, 35 kV ose 10 kV). Probabiliteti i prishjeve në transformator dhe në fushat e tij ndikohet nga vjetërsia, rrjedhat e fuqisë, lidhjet e shkurta në sistem, si dhe nga niveli paraprak i mirëmbajtjes. Prishjet në vet transformator si: në pështjella, apo në rregullatorin e tensionit janë prishje problematike, riparimi i tyre kërkon kohë e ndonjëherë financiarisht nuk e vlen të riparohen. Koha prej momentit të shfaqjes së prishjes e deri te evitimi i problemit, apo zëvendësimi i transformatorit, zakonisht mund të jetë me ditë të tëra, andaj dëmi që do të shkaktohet konsumatorëve do të jetë i madh në mungesë të transformatorit të dytë, apo kapaciteteve rezervë për furnizim nga rrjeti i tensionit të mesëm. Sasia e energjisë së padërguar do të jetë shumë e madhe, me efekte negative socio-ekonomike për konsumatorët.

Për të evituar riskun e mos furnizimit të konsumit si rrjedhojë e humbjes/shkyçjes së transformatorit të vetëm, është më se e nevojshme instalimi i transformatorit të dytë në nënstationin e lartpërmendur.

▪ **Ri-vitalizimi i linjës 110 kV: NS Prizreni 1 - NS Prizreni 3**

Projekti parasheh ndërrimin e përçuesit nga 150/25mm² (ekzistues) në **ACCC** 160 mm² në gjatësinë **4.69 km** nga NS Prizreni 1 deri në NS Prizreni 3 (ndërrim vetëm i përçuesit me përçues special ACCC, eventualisht përforcim shtyllash) Linja paraqet segmentin ndërlidhës për furnizimin e NS Prizreni 3. Ri-vitalizimi i kësaj linje do të ndikoj ndjeshëm në rritjen e sigurisë dhe besueshmërisë operuese të asaj pjese të rrjetit 110 kV. Për shkak të avantazheve që ka përçuesi ACCC si në peshë, rezistencë kapacitet the në forcat statike, nuk do të jetë e nevojshme ndërrimi i shtyllave dhe problemi i shpronësimit të lokacioneve të shtyllave nuk do të ekzistoj. Kostoja ekonomike është dukshëm më e favorshme se sa rasti kur do të shfrytëzohej përçuesi konvencional 240 mm², që domosdo do të paraqiste nevojën e përforcimit të shtyllave ekzistuese, ndërtimin e shtyllave të reja etj.

Përfitimet e pritshme nga projekti janë:

- Plotësimi i kriterit N-1 për pjesën e rrjetit 110 kV që ndërlidhë nënstationet 110 kV në rajonin e Prizrenit
- Ngritja e kapacitetit transmetues të linjës nga 83 MVA në 151 MVA
- Reduktimi i humbjeve të fuqisë aktive dhe reaktive.

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 44 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

▪ **Projekti (T-L2 PZ1-PZ2): Linja e re 110 kV NS Prizren 1- NS Prizren 2**

Ngarkesa në rritje të vazhdueshme në rajonin e Prizrenit, do të vë në risk plotësimin e kriterit N-1 për atë pjesë të rrjetit transmetues. Ky risk do të shfaqet pas tejkalimit të ngarkesës mbi 1300 MW. Linja e dytë 110 kV nga NS Prizreni 1 në NS Prizreni 2 është e nevojshme pasi që sipas konfiguracionit aktual të rrjetit, rënia e linjës NS Prizren 2- NS Prizreni 3 do të shkaktojë mbingarkesë në linjën NS Prizren 2 -NS Prizreni 1. Projekti parasheh ndërtimin e linjës së re 110 kV, 240 mm² (114 MVA/605 A) me gjatësi 4.81 km . Në këtë rast ekzistojnë edhe dy opsione tjera të realizimit varësisht nga problemet e shpronësimit të pronave dhe pengesave urbanistike:

- Shndërrimi i linjës ekzistuese NS Prizren 2 -NS Prizreni 1 (HW 173mm²) , në linjë të dyfishtë
- E kombinuar: Ne pjesën e urbanizuar 1.5 km kablo nëntokësore 110 kV dhe 3.31 km linjë ajrore AIÇe 240mm²

Opsioni i parë shfrytëzon trasenë ekzistuese, demontohet linja ekzistuese dhe në vend të saj ndërtohet linja e dyfishtë 110 kV, AIÇe, 240mm². Opsioni i dytë mund të jetë i kombinuar, 1.5 km kablo, XLPE Al 1000 mm² e cila do të shtrihet në zonën e urbanizuar duke filluar nga lokacioni i NS Prizreni 1, ndërsa pjesa e mbetur 3.31 km linjë konvencionale ajrore AIÇe, 240mm².

Përfitimet e pritshme nga projekti janë:

- Ngritja e kapaciteteve transmetuese të rrjetit 110 kV
- Plotësimi i kriterit të sigurisë N-1 në periudhën afatgjatë kohore.
- Reduktimi i energjisë së padërguar të konsumatori
- Optimizimi i rrjedhave të fuqisë dhe mundësimi i grupimit të ngarkesave 110 kV sipas furnizimit të pavarur nga nyjet kryesore të sistemit transmetues (në këtë rast nga NS Prizreni 2)

▪ **Paket Projekti NS Malisheva 220/10(20) kV, 1x40MVA**

Situata e furnizimit të rajonit të Malishevës është jo e kënaqshme, pasi që ky rajon aktualisht furnizohet përmes linjës 35 kV nga NS Rahoveci. Andaj në këtë rajon është më se e nevojshme të ndërtohet një furnizuese e tensionit të nivelit të transmetimit. Duke konsideruar kriterin teknik dhe ekonomik, kyçja më optimale është në linjën 220 kV NS Drenasi NS Prizreni 2, që kalon shumë pran lokacionit ku do të ndërtohet Nënstacioni. Nënstacioni Malisheva 220/10(20) kV fillimisht do të ketë të instaluar një transformator fuqije 40 MVA.

Përfitimet e pritshme nga ky projekt janë:

- Furnizimi i besueshëm dhe kualitativ i konsumit të Malishevës

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 45 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

- Optimizimi i rrjedhave të fuqisë dhe shkarkimi i transformatorëve ne NS Rahoveci
- Reduktimi i sasive të mëdha të energjisë së padërguar te konsumatori si rrjedhojë e eliminimit të fyteve të ngushta në rrjetin e shpërndarjes
- Reduktimi i humbjeve teknike në rrjetin e shpërndarjes
- Përkrahje e zhvillimit ekonomik të Malishevës

▪ **Transformatori i dytë 40 MVA ne NS GJILANI 5**

Nënstacionet NS Gjilani 5 aktualisht operon me vetëm një transformator. Operimi me vetëm një transformator paraqet problem të madh në rast të rënies së paplanifikuar të tij. Nënstacionet që operojnë me vetëm një transformator, vështirësojnë procesin e mirëmbajtës periodike të transformatorit dhe fushave të tij (110 kV, 35 kV ose 10 kV). Probabiliteti i prishjeve në transformator dhe në fushat e tij ndikohet nga vjetërsia, rrjedhat e fuqisë, lidhjet e shkurta në sistem si dhe nga niveli paraprak i mirëmbajtjes. Rënia e paplanifikuar dhe e planifikuar transformatorit, shkakton sasi të mëdha të energjisë së padërguar deri te konsumatori fundor, duke shkaktuar dëme në zhvillimin e aktiviteteve jetësore, zhvillimin e bizneseve etj. Projekti parasheh instalimin e TR2: 40MVA me tension: 110/10(20) kV si dhe fushave përkatëse transformatorike.

Përfitimet nga projekti janë

- Reduktimi i energjisë së padërguar te konsumatorët
- Ngritja e sigurisë dhe besueshmërisë së furnizimit të konsumit të shpërndarjes
- Përkrahje për zhvillim të mëtutjeshëm të rrjetit të shpërndarjes 10(20) kV
- Ngritja e kapaciteteve transformuese 110/TM kV
- Optimizimi i procesit të mirëmbajtjes
- Përkrahje për zhvillim të sektorit ekonomik/ngarkesës industriale

▪ **Zëvendësim i transformatorit në NS Deçan dhe NS Gjakova 1 me transformator të rinj 40MVA.**

Dy transformatorët të cilët do të ndërrohen për arsye të gjendjes së tyre teknike dhe kapacitetit të tyre do të zëvendësohen me transformator të rinj.

Në NS Deçan transformatori i ri 110/10(20) kV, 40 MVA do të zëvendësojë transformatorin Tr2 me moshë 49 vite dhe kapacitet 31.5 MVA.

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI- 012
	<i>ver. 1.0</i>	<i>faqe 46 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori: Planifikimi Strategjik dhe Buxheti</i>

Në NS Gjakova 1transformatori i ri 110/35/10(20) kV, 40 MVA do të zëvendësoj transformatorin Tr2 me moshë 65 vite dhe me kapacitet 20 MVA.

Përfitimet nga zëvendësimi i transformatorëve

- Reduktimi i energjisë së padërguar te konsumatorët
- Ngritja e sigurisë dhe besueshmërisë së furnizimit
- të konsumit, të shpërndarjes
- Përkrahje për zhvillim të mëtutjeshëm të rrjetit të shpërndarjes 10(20) kV
- Ngritja e kapaciteteve transformuese 110/TM kV
- Optimizimi i procesit të mirëmbajtjes
- Përkrahje për zhvillim të sektorit ekonomik/ngarkesës industriale

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>fajqe 47 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

5.PLANIFIKIMI FINANCIAR

Viti 2018, paraqet vitin e parë të periudhës së dytë tarifore shumëvjeçare 2018-2022, për të cilën KOSTT në shtator të këtij viti, ka paraqitur në ZRrE propozimin për Të Hyrat e Lejuara Maksimale.

Tarifat për vitin 2018, pritet të aprovohen në mars/prill të vitit 2018, e në mungesë të të hyrave të lejuara maksimale indikative, ky Plan i Buxhetit është, bazuar në:

- Aplikacionin e KOSTT-it në ZRrE dhe Propozimin për të Hyrat Maksimale të Lejuara nga viti 2017
- Draftin e Bilancit Elektroenergjetik për vitin 2018
- Tarifat ekzistuese të energjisë elektrike (të vitit 2017)

Po ashtu, janë marrë parasysh edhe aktivitetet e shtuara të KOSTT-it që do të rriten, të cilat do të kenë implikime buxhetore, siç janë: hapja e tregut të energjisë elektrike, themelimi i tregut të përbashkët Kosovë-Shqipëri, shitblerja dhe menaxhimi i fondit të energjisë nga BRE, implementimi i kërkesave nga ENTSO-E, implementimi i Mekanizmit Balancues, etj.

Pas aprovimit të Hyrave Maksimale të Lejuara për vitin 2018 nga ZRrE, ky Buxhet do të rishikohet.

Të hyrat e kalkuluar nga tarifa për vitin 2018 janë **60,297,380 €**. Një rritje e tillë vjen për shkak të rritjes së të hyrave prej Burimeve të Ripërtërishme dhe të hyrave për mbulimin e humbjeve në transmision dhe sistem (humbjet në veri) bazuar në treg dhe një pjesë nga përshtatjet e KEK-ut, që janë paraqitur në pikën 2.1.

Të hyrat tjera janë planifikuar në vlerën prej **8,912,321 €**, që do të thotë se të hyrat e gjithmbarshme të kalkuluar për vitin 2018, janë **69,209,701 €**.

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>fajqe 48 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

5.1. Struktura dhe vlera e të hyrave për vitin 2018

5.1 Struktura dhe vlera e të hyrave nga tarifa për vitin 2018

	Buxheti 2017	Buxheti 2018
- Të hyrat nga ngarkesa e shfrytëzimit të sis 400/220kV	533,481	533,481
- të hyrat nga ngarkesa e shfrytëzimit të sistemit 110 kV	13,440,738	13,440,738
- të hyrat nga operimi i sistemit	5,245,000	5,245,000
- të hyrat nga operimi i tregut	446,000	446,000
- të hyrat për humbje nga përshtatjet e KEK dhe Tarifa	6,446,195	7,974,000
- të hyrat për humbje nga përshtatjet e Treg.dhe Tarifa	-	5,692,000
- të hyrat për Burimet e Ripërtërishme ⁷	3,900,000	19,897,060
- të hyrat për shërbimet ndihmëse	-	7,069,320
Gjithsej:	30,011,414	60,297,380

2.2. Të hyrat tjera

	Buxheti 2017	Buxheti 2018
- Të hyrat tjera operative	40,000	40,000
- Të hyrat nga interesi	100,000	100,000
- Të hyrat nga transiti	340,000	397,321
- Të hyrat nga grantet për shërbime (cap.build.)	525,000	525,000
- Të hyrat e shtyra	7,850,000	7,850,000
Gjithsej të hyrat tjera:	8,855,000	8,912,321
Gjithsej të hyrat:	32,360,636	69,209,701

Tabela 3: Struktura dhe vlera e të hyrave

⁷ Sipas Balancës Elektroenergjetike për vitin 2018, është paraparë prodhimi nga BRE-të në sasinë prej 270556 MWh për të cilën duhet tu paguhet 19,897,060 €, me çmimet e caktuara sipas furnizuesve. Në po këtë vlerë janë edhe shpenzimet për BRE-të.

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 49 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

5. 2. Shpenzimet operative

Të hyrat e lejuara do të shërbejnë për mbulimin e shpenzimeve operative dhe kostove të kapitalit.

Shpenzimet e blerjes së energjisë - Sipas Rregullave të Tregut dhe Metodologjisë së Tarifave, të hyrat e lejuara për shpenzimet e blerjes së energjisë përfshijnë humbjet në transmision dhe shpenzimet e shërbimeve ndihmëse të cilat KOSTT-i duhet t'ia kompensojë Furnizuesit dhe ofruesve të shërbimeve ndihmëse. Në kuadër të shërbimeve ndihmëse, për rezervat sekondare dhe terciare, për vitin 2018 janë paraparë **7,069,320 €**.

Humbjet në transmision – Sipas Balancës së Energjisë Elektrike për vitin 2018, janë planifikuar humbjet në transmision prej **115.7 GWh**. Projektioni i çmimit të humbjeve është bazuar në parashikimin e bursës së Hungarisë (HUPEX). Shprehur në vlerën monetare, kostoja e humbjeve në transmision është **6,215,750€**.

Shpenzimet e humbjeve në veri- Humbjet në veri për vitin 2016 kanë koston prej **9,622,250 €**.

Shpenzimet për blerjen e energjisë nga BRE - Sipas Balancës Elektroenergjetike për vitin 2018, nga Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë, do të prodhohet sasia prej 270,556 MWh. Për blerjen e kësaj energjie nga furnizuesit, KOSTT duhet të paguaj vlerën prej **19,897,060 €**.

Shpenzimet për transitin e energjisë – këto shpenzime janë planifikuar në vlerën prej **183,367 €**.

Shpenzimet e stafit - Numri i lejuar i punëtorëve nga ZRrE për vitin 2018 është **381** të punësuar, ndërsa shpenzimet e planifikuara të stafit janë **5,452,400 €**.

Mirëmbajtja - Një pjesë e madhe e shpenzimeve operative ka të bëjë me shpenzimet e mirëmbajtjes, për të cilën KOSTT ka planifikuar **1,246,171 €**.

Shpenzimet operative - Kjo kategori e shpenzimeve përfshinë shpenzimet e përgjithshme, të domosdoshme për kryerjen e aktiviteteve të KOSTT-it, dhe për këtë kategori janë planifikuar **2,365,700 €**.

Kategoritë e këtyre shpenzimeve janë: shpenzimet komunale, trajnimet, auditimi i pasqyrave financiare, telefonia fikse dhe mobile, derivatet, ngrohja, uji dhe kanalizimi, energjia elektrike, marketingu, sigurimi shëndetësor i punëtorëve, sigurimi fizik i objekteve, sigurimi i aseteve të

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 50 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

KOSTT, këshillat juridike për ENTSO-E, Shpenzimet operative të operimit të tregut të përbashkët (APEX) etj.

Shpenzimet tjera - në vlerë prej **1,766,367 €**, ku janë përfshirë shpenzimet e interesit për kredi, shpenzimet e transitit, si dhe shpenzimet e konsulencës për ngritjen e kapaciteteve.

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 51 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

PASQYRA E PLANIFIKUAR E FITIMIT/HUMBJES PËR VITIN 2018

000€

	Buxheti 2017	Buxheti 2018
TË HYRAT		
TË HYRAT OPERATIVE		
Të hyrat nga rrjeti 220 / 400 kV	533	533
Të hyrat nga rrjeti 110 kV	13,441	13,441
Të hyrat nga sistemi i operimit	5,245	5,245
Të hyrat nga operatori i tregut	446	446
Te hyrat nga alokimi i kapaciteteve	-	
Te hyrat per humbje nga pershtatjet e KEK+ Tarifa	6,446	7,974
Te hyrat per humbje nga pershtatjet e Treg- Tarifa		5,692
Te hyrat per Burimet e Ripertitshme	3,900	19,897
Te hyrat për shërbimet ndihmëse		7,069
Te hyrat nga tarifat	30,011	60,297
Të hyrat tjera operative	40	40
Të hyrat nga interesi	100	100
Të hyrat nga tranziti	340	397
Te hyrat nga grantet per sherbime (cap. b)	525	525
Të hyrat e shtyera	7,850	7,850
GHITHËSEJT TË HYRAT	38,866	69,210
Shpenzimet operative		
1 Mirëmbajtja	1,237	1,246
2 Shpenzimet e stafit	5,452	5,452
2.1. Pagat	5,092	5,092
2.2. Kontrata në vepër	180	180
2.3 Performanca e planifikuar	180	180
3 Shpenzimet tjera operative	1,579	2,366
4 Shërbimet ndihmëse	0	7,069
5 Humbjet në bartje	4,235	6,216
6 Humbjet ne Veri	5,619	9,622
7 Shpenzimet e tranzitit	240	183
8 Shpenzimet e konsulencës (cap. b)	525	525
9 Kostot operative per RSC	258	
10 Interesi i kredisë	699	1,058
11 Shpenzimet per Burimet e Ripertitshme	3,900	19,897
Gjithësejt :	23,745	53,635
Fitimi para amortizimit	15,121	15,575
Amortizimi	13,664	14,347
Fitimi / Humbja para tatimit	1,457	1,227

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 52 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

Parashikimi i rrjedhës së parasë së gatshme 2018

000 euro

	Buxheti 2017	Buxheti 2018
Flukset operacionale të parasë së gatshme	(25,484)	(18,994)
Pranimet nga blerësit	30,391	60,735
Pagesat e furnitorëve	(50,423)	(74,277)
Pagesat ndaj punëtorëve	(5,452)	(5,452)
Flukset investive të parasë së gatshme		
Flukset e investimeve të parasë së gatshme	100	100
Interesi i arkëtuar	100	100
Flukset financiare të parasë së gatshme		
Flukset financiare të parasë së gatshme	23,980	13,828
Marrjet nga kreditë	28,058	17,940
Interesi i paguar për kredi	(1,566)	(1,058)
Kthimi i kredisë	(3,632)	(3,579)
Grantet e pranuar	1,119	525
Rrjedha e parasë së gatshme për periudhën	(1,405)	(5,066)
Rrjedha e parasë së gatshme për periudhën		
Balanca fillestare e planifikuar	22,952	21,547
Balanca në fund të vitit	21,547	16,481

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>fajqe 53 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

6.0. BURIMET NJERËZORE

6.1. Personeli

Numri i lejuar i punëtorëve nga ZRrE për vitin 2018 është 381 të punësuar.

Ky numër i punëtorëve është i projektuar dhe bazuar në objektivat strategjike dhe në ngritjen e kapaciteteve operative të KOSTT. KOSTT është duke implementuar shumë projekte dhe me përfundimin e tyre, paraqitet nevoja e operimit me këto kapacitete të reja. Gjithashtu, kërkesat për punëtorë ndërlidhen edhe me rritjen e obligimeve në raport me ENTSO-E, numrin e NS-ve të cilat operohen nga KOSTT duke i marr parasysh edhe kërkesat për një numër më të madh të punëtorëve për mirëmbajtjen e NS 110 kV si dhe nevojat të ndërlidhura me zhvillimet tjera të KOSTT..

Zhvillimi i BNJ në KOSTT në përgjithësi është i orientuar në harmoni me strategjinë e kompanisë. Duke marrë parasysh këtë, KOSTT ka krijuar politikat dhe procedurat për të siguruar se stafi mund të kontribuojë sa më efektshëm, për të arritur objektivat e vendosura. Këto politika mbulojnë planifikimin e BNJ, rekrutimin dhe selektimin, zhvillimin e aftësive, menaxhimin e performancës, menaxhimin e shpërblimit dhe barazinë gjinore dhe përfshirjen e minoriteteve/pakicës, si dhe politikat tjera të Teknologjisë së Informacionit por edhe të menaxhimit të objekteve. Duke i marrë parasysh ndryshimet në legjislacionet përkatëse por edhe ndryshimet e brendshme si dhe nevojat strategjike të KOSTT këto politika të aprovuara rishikohen permanent. Gjithashtu krahas rishikimit të politikave bëhet edhe rishikimi i procedurave dhe dokumenteve tjera relevante në harmoni me këto kërkesa.

KOSTT ka implementuar edhe aplikacionin për menaxhimin elektronik të dosjeve të punëtorëve, i cili ka mundësuar punë më të lehtë me dosjet e personelit në mënyrë të organizuar sipas standardeve dhe politikave të vendosura me mundësitë e integritit edhe me sistemin e burimeve njerëzore, duke i mundësuar personelit qasjen e tyre në dosjet e tyre personale. Ky aplikacion dhe aplikacionet tjera do të zhvillohen në të ardhmen varësisht prej nevojave, kërkesave dhe zhvillimeve të reja.

6.2 Implementimi dhe matja e performancës

1. Implementimi i Planit të Biznesit do të përfshij tri (3) elemente kryesore:

- *Vendosja e objektivave dhe identifikimi i veprimeve për çdo departament funksional.* Secili departament ka përgatitur një plan operativ bazuar në objektivat e Planit të Biznesit pesëvjeçar dhe planet e veçanta vjetore si ekstrakte dhe vendosjen e objektivave për departamentin dhe veprimet e nevojshme për t'i arritur ato. Vendosja e objektivave do të përcillet për çdo vit pasues.

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>fajqe 54 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

- *Vendosja e buxhetit vjetor për KOSTT-in dhe për çdo departament. Plani i Biznesit do të vendos kontekstin strategjik për buxhetin dhe themelon një bazë për të shfrytëzuar burimet financiare dhe fuqinë punëtore.*

Monitorimi i performancës ndaj objektivave dhe buxhetit. Monitorimi i rregullt i performancës në raport me planin, buxhetin dhe qëllimet e vendosura përmes një sistemi të menaxhimit të performancës, është një çështje esenciale. Ky monitorim do të zbatohet përmes raportimit të rregullt të menaxhmentit.

Sistemi për menaxhimin e performancës do të bazohet në treguesit e vendosur për objektivat strategjike. Procesi i vlerësimit do të kryhet për periudhë vjetore (1 herë në vit).

Procesi i menaxhimit të performancës planifikohet në të ardhmen të shtrihet edhe më tutje nga lart – poshtë, por gjithashtu ky proces i menaxhimit të performancës do të zhvillohet dhe përmirësohet më tutje në harmoni me zhvillimet dhe kërkesat e reja

6.3. Organizimi

Gjatë vitit 2017 një nga detyrat e rëndësishme për Burimet Njerëzore, në bashkëpunim me konsulentët e EBRD ka qenë angazhimi në hartimin e Metodologjisë së re të vlerësimit të vendeve të punës. Me aprovimin e kësaj metodologjie do të shqyrtohet – rivlerësohet çdo pozitë-vend i punës. Kjo metodologji e re do të implementohet edhe në vitin 2018, varësisht nga nevojat për pozita të reja dhe varësisht nga ndryshimet në strukturën organizative.

Gjithashtu, gjatë këtij viti janë bërë disa ndryshime në strukturën organizative të cilat janë implementuar në Qershor të vitit 2017, ndërsa ndryshimet tjera në bashkëpunim me konsulencën, do të bëhen deri në fund të vitit. Implementimi i këtyre ndryshimeve pritet të bëhet gjatë vitit 2017, por implementimi i plotë i tyre do të bartet edhe në vitin 2018.

Në vitin 2018 gjithashtu do të hartohet një dokument i ri, i cili do ta përmbajë strategjinë e Menaxhimit të Talenteve në KOSTT.

6.4. Zhvillimi i kapaciteteve

Në bazë të analizës së nevojave për trajnime, do të hartohet një plan i trajnimeve i cili do të merret në konsiderim gjatë implementimit të trajnimeve.

Programet zhvillimore, kurset dhe trajnimet specifike, trajnimi fillestar, zhvillimi i menaxhmentit, do të jenë preokupim i BNJ edhe për këtë fazë, për të siguruar që personeli të fitojë shkathësitë e nevojshme për të përcjellë zhvillimet në KOSTT. Edhe në vitin 2018 do të vazhdohet dhe do të implementohen projekte për praktikant, gjegjësisht Internshipi për studentë në bashkëpunim me

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>fajqe 55 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

Universitetin e Prishtinës – Fakultetin e Inxhinierisë Elektrike, REPOWER⁸, MPMS dhe projektet tjera.

Në Plan të trajnimeve edhe këtë vit, do t'i kushtohet kujdes trajnimeve për mbrojtje dhe siguri në përputhje me kërkesat e standardeve ISO 14001 dhe 180001. Në përgjithësi, do t'i kushtohet kujdes ngritjes së kapaciteteve të stafit në fushën e standardeve; (9001; 14001; 18001; 5001; 27001) përfshirë edhe certifikimin e stafit, sipas kërkesave të standardeve. Bazuar në Sistemin e Integruar të menaxhimit dhe kërkesat e standardeve në implementim dhe standardeve të cilat janë duke u zhvilluar në KOSTT, do të hartohet një plan për zhvillimin e kapaciteteve njerëzore në fushën e standardeve.

6.5. Menaxhimi i cilësisë

KOSTT është i licencuar me standardin ISO 9001:2008 prandaj duke marrë parasysh këtë, është duke e zhvilluar një proces i zhvillimit dhe menaxhimit të cilësisë sipas kërkesave të këtij standardi brenda të gjitha departamenteve dhe zyrave.

Me qëllim të azhurnimit dhe harmonizimit të plotë të kërkesave gjatë vitit 2018, KOSTT ka planifikuar auditimin e brendshëm dhe auditimin e jashtëm – mbikëqyrja.

Gjatë vitit 2018 edhe me tutje dhe do të ketë përmirësim të vazhdueshëm të sistemit të menaxhimit të cilësisë. Në kuadër të Menaxhimit të cilësisë KOSTT, ka implementuar dhe zhvilluar edhe dy standarde të reja të menaxhimit: Standardi për sigurinë e punëtorëve OHSAS 18001:2007 dhe standardi për siguri të ambientit ISO 14001:2015 . Njëkohësisht, KOSTT ka ndërtuar një “sistemi të integruar të menaxhimit të cilësisë” duke krijuar mundësinë e plotësimit/integritit edhe të standardeve për siguri të informacionit 27001 dhe 27002; IEC standardeve/standardeve për pajisje energjetike; standardin për menaxhimin e aseteve energjetike ISO 5500.

Duke i përcjellë zhvillimet e reja në sektorin e energjisë **respektivisht, procesin e integritimeve evropiane, KOSTT duhet të ndjekë rrugën e plotësimit të kërkesave** dhe standardeve të reja që rrjedhin nga këto procese. Plotësimi i standardeve gjithashtu është kërkesë e procesit të zhvillimit të projekteve voluminoze në KOSTT.

6.6. Aplikacioni i sistemit elektronik të Arkivës Qendrore

Duke e ditur rëndësinë e dokumenteve zyrtare, KOSTT për menaxhimin, distribuimin dhe ruajtjen e të gjitha dokumenteve ka zhvilluar aplikacionin e sistemit elektronik të Arkivës Qendrore, si asaj

⁸ Projekt i mbështetur nga USAID, që ka për qëllim zhvillimin ekonomik dhe rritjen e punësimit.

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>fajqe 56 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

aktive, ashtu edhe asaj pasive. Ky aplikacion mundëson ruajtjen dhe distribuimin e gjithë dokumentacionit në harmoni me Ligjin dhe standardet për sigurinë e dokumentacionit.

Në vitin 2018 Sektori është planifikuar projekti i avancimit të sistemit elektronik të arkivës në harmoni me kërkesat dhe zhvillimet si dhe investimi në rregullimin e hapësirave ku ruhet dokumentacioni i Arkivës Qendrore si edhe dokumentacioni tjetër i KOSTT, duke i respektuar standardet më të larta.

Në vitin 2018 do të bëhen përpjekjet Sektori për avancimin e sistemit të kontrollit kohor dhe për ndryshimin e kartelave identifikuese për tërë punëtorët e KOSTT.

6.7. Menaxhimi i objekteve

Në bazë të objektivave të përcaktuara në KOSTT, edhe në vitin 2017, prioritet do ti jepet përmbushjes së standardeve themelore lidhur me mjedisin, duke larguar materialet e rrezikshme për shëndetin nga objektet ekzistuese, eficiencën e energjisë duke përdorur materiale termike, krijimin e kushteve më të mira të punës me hapësira të reja për punë, si dhe duke vazhduar me krijimin e hapësirave të gjelbëruara në NS si dhe me përkujdesjen ndaj ambientit të punës në tërësi.

Duke pasur parasysh se një numër i madh NS-110 kV të transferuara nga KEK janë të vjetërsuara, do të vazhdohet me përkujdesjen ndaj aspektit mjedisor si dhe krijimin e kushteve të punës duke vazhduar plotësimin e standardeve më të larta në vitin 2018. Ashtu si në vitin paraprak kur janë rinovuar ndërtesat komanduese në NS, janë planifikuar projekte të cilat do t'i përmirësojnë në përgjithësi kushtet e punës në këto NS. Në kuadër të këtyre projekteve prioritet ju është dhënë eficiencës së energjisë duke bërë ndërrimin e dritareve të njëfishta dhe duke i zëvendësuar pastaj me termike, mbështjellja e fasadave me material termoizolues, largimit të tapisoneve nga sallat komanduese, furnizimin permanent me ujë të pijshëm dhe ujë për nevoja sanitare, kyçja e ujërave të zeza në rrjete të qytetit aty ku janë krijuar mundësitë teknike, si dhe gjelbërimi i NS në harmoni me standardet më të larta ndërkombëtare.

Për përmbushjen e këtyre kërkesave në vitin 2018 janë planifikuar këto projekte:

- Renovimin e ndërtesës komanduese të NS Lipjani
- Renovimin e ndërtesës komanduese të NS Deçani
- Rregullimi i infrastrukturës në NS e regjionit të Prizrenit

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 57 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

7.0 AKTIVITETET MBËSHTETËSE KORPORATIVE

7.1. Marrëdhëniet efektive me palët e interesit

KOSTT sh.a si kompani publike dhe e rregulluar, vend të veçantë në veprimtarinë e përditshme i kushton transparencës, dialogut të hapur dhe konstruktiv me publikun si dhe përgjegjësisë ndaj aksionarit dhe palëve të tjera të interesit. Duke e vlerësuar reputacionin si një aset i cili kontribuon në vlerën e kompanisë si dhe ndihmon në ndërtimin dhe mirëmbajtjen e besimit të palëve interesit, KOSTT përmes Zyrës për Komunikim dhe Relacione me Publikun (ZKRP) në mënyrë të vazhdueshme mirëmban dhe punon në avancimin e mëtutjeshëm të imazhit pozitiv tashmë të krijuar të kompanisë, si dhe në avancimin e raporteve me palët e interesit.

Përveç raporteve me palët e interesit, KOSTT i kushton kujdes edhe komunikimit të brendshëm si një element në shërbim të kulturës kohezive në kompani.

Për vitin 2018 janë planifikuar një sërë aktivitete në shërbim të vizibilitetit të identitetit korporativ të kompanisë, tutje me qëllim të ofrimit të qasjes më të lehtë deri tek informatat për palët e interesit është planifikuar ridizajnimi i faqes elektronike, realizimi i publikimeve të kompanisë, si dhe aktivitete të tjera në shërbim të përforcimit të raporteve me palët e interesit në vend dhe jashtë vendit, informimit të opinionit publik në lidhje me zhvillimet dhe aktivitetet e KOSTT, si dhe përkushtimin e mëtutjeshëm për zhvillimin e Përgjegjësisë Shoqërore të Korporatave (PShK/CSR) si një proces përmes të cilit KOSTT kontribuon në zhvillim të qëndrueshëm fillimisht përmes mënyrës se si operon, duke inkorporuar politikat e biznesit të përgjegjshëm në politikat e brendshme të kompanisë dhe më tutje duke ndërmarrë aktivitete në shërbim të komunitetit.

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 58 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

Lista e shkurtesave

AATC - (Average Available Transfer Capacity) - Kapaciteti i Disponueshëm Mesatar (Import/Eksport)

APEX- (Association for Power Exchange)- Asociacioni për Shkëmbimin e Energjisë Elektrike

ATC – (Available Transfer Capacity) – Kapaciteti i disponueshëm

ATR – Autotransformatori

BD - Bordi i drejtorëve

BE - Bashkimi Evropian

BK – Buxheti i Kosovës

BNJ – Burimet Njerëzore

BRE – Burimet e Ripërtëritshme të Energjisë

CAO - (nga angl. Coordinated Auction Office) – Zyra për Koordinimin e Ankandëve

CAS- Sistemi i Kompjuterizuar i Kontabilitetit

DACF – Day Ahead Congestion Forecast (Parashiqimi i kongestionit një ditë para)

ECLO – (nga angl. European Commission Liaison Office) - Zyra Ndërlidhëse e Komisionit Evropian

EIC – (nga angl. Energy Identification Code) – kodi i identifikimit për energji

EJL – Evropa Jug Lindore

ENTSO-E (nga angl. European Network of Transmission System Operators for Electricity) – Rrjeti Evropian i Operatorëve të Sistemit të Transmetimit për Energji Elektrike

EMS – Rrjeti Elektrik i Serbisë (Elektro Mreza Serbije)

EPS – Elektroekonomia e Serbisë (Elektroprivreda Serbije)

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 59 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

ERE – Enti Rregullator i Energjisë (Shqipëri)

GIS – (nga angl.Gass Insulated Switchgear)

GjQ – Gjykata e Qarkut

HC - Hidrocentral

IKP – Indikatorët Kyç të Performancës

IPA – Instrumentet Para Anëtarësimit (BE)

ITC – Inter TSO Compensation (Kompensimi mes Operatorëve të Sistemit të Transmetimit)

KA – Konflikt Administrativ

KE – Komisioni Evropian

KEK- Korporata Energjetike e Kosovës

KfW – nga gjerm.Kreditanstalt für Wiederaufbau – Banka Gjermane për Rindërtim dhe Zhvillim

KOSTT - Operator i Sistemit, Transmetimit dhe Tregut të energjisë elektrike të Kosovës

KQKO - Komiteti për Qeversje të Kodeve Teknike/Operacionale

KSHE – Kryeshefi Ekzekutiv

IEC – International Electrotechnical Commission (Komisioni Ndfërkombëtar Elektroteknik)

LP – largpërçues

MATC - Kapaciteti i Disponueshëm Maksimal (Import/Eksport)

MIE – Ministria e Integriteteve Evropiane

MSA – Marrëveshja për Stabilizim Asociim

MO – Market Operatori (Operatori i Tregut)

MPMS – Ministria e Punës dhe Mirëqenies Sociale

MR – Mbrojtje Rele

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 60 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

NEF (Net Export Flow) – Eksporti i Kosovës

NIF - (Net Import Flow) – Importi neto për nevojat e Kosovës

NP – Ndërmarrje publike

NS - nënstacioni

NJPMNP – Njësia për Monitorimin e Ndërmarrjeve Publike

OHSAS – Standardi për auditimin e shëndetit dhe sigurisë (në angl. Occupational Health and Safety Auditing System)

OPGW (Optical Power Grud Wire) – Kablli me fibër optik

OST - Operator i Sistemit të Transmetimit

PpE - Propozim për Ekzekutim

PSHK – Përgjegjësi Shoqërore Korporative

PZHT – Plani Zhvillimor i Transmetimit

QND - Qendra Nacionale Dispeçerike

QEND - Qendra Emergjente Nacionale Dispeçerike
RG-SEE - Grup regional në ombrellën e MC – Market Committee – Komiteti i tregut i ENTSO-E

RSC - Regional Security Coordination (Koordinimi Rajonal për Siguri)

SCADA/EMS – nga angl. Supervisory Control and Data Acquisition/Energy Management System (Mbikqyrja e Kontrollit dhe Përvehtësimit të të Dhënave/Sistemi i Menaxhimit të Energjisë)

SEE – Sistemi Elektro Energjetik

SEE-CAO- Zyra për alokim të koordinuar të kapaciteteve interkonektive në EJM

SG-CMMI- Nëngrupi për menaxhimin e kongjestioneve dhe integrimin e tregut

SO – Sistem Operator (Operatori i Sistemit)

TI – Teknologjia e Informacionit

	PLANI I BIZNESIT PËR VITIN 2018	DT-FI-012
	<i>ver. 1.1</i>	<i>faqe 61 nga 61</i>
<i>Departamenti Financiar</i>		<i>Sektori i Buxhetit dhe Planifikimi Strategjik</i>

TKE- Traktati i Komunitetit të Energjisë

TL – tensioni i lartë

TP – Tatimi në pronë

TO – Transimssion Operator (Operatori i Transmisioonit)

TTC – Total Transfer Capacity

USAID- (Unated States Agency for International Development)- Agjencioni i Shteteve të Bashkuara për Zhvillimin Ndërkombëtar

VNM - Vlerësimi i Ndikimit në Mjedis

ZRrE – Zyra e Rregullatorit të Energjisë

ZSMZ - Zyra e Sigurisë dhe Mbrojtjes nga Zjarri